

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
TALİM VE TERBİYE KURULU BAŞKANLIĞI

İLKÖĞRETİM
DÜŞÜNME EĞİTİMİ DERSİ (6, 7 ve 8. SINIF)
ÖĞRETİM PROGRAMI

Ankara
2007

İLKÖĞRETİM DÜŞÜNME EĞİTİMİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI ÖZEL İHTİSAS KOMİSYONU ÜYELERİ

İlköğretim Düşünme Eğitimi Dersi Öğretim Programı'nda öğretmenler Mehmet Ali DOMBAYCI (Felsefe Grubu Öğretmeni), Mehmet ÜLGER (Sınıf Öğretmeni), Banu ÖZDEMİR (Ölçme ve Değerlendirme) ile Uzman Öğretmenler Aylin ARİBOYUN (Sınıf Öğretmeni), Toper AKBABA (Program Geliştirme Uzmanı), Serap YALÇIN GÜLER (Program Geliştirme Uzmanı) görev yapmışlardır.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
1) Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları.....	4
2) Neden Düşünme Eğitimi?.....	5
3) Programın Vizyonu.....	6
4) Programın Genel Amaçları.....	6
5) Programın Yapısı.....	7
5.1) Eleştirel Düşünme.....	8
5.2) Yaratıcı Düşünme.....	9
5.3) Özenli Düşünme.....	10
5.4) Programın Beceri, Kavram ve Değerleri.....	11
6) Öğrenme – Öğretme Süreci.....	13
6.1) Öğrenme Ortamı.....	14
6.2) Öğretmenin Rolü.....	14
7) Ölçme ve Değerlendirme.....	15
7.1) Performans Görevleri	16
7.2) Veri Toplamada Kullanılan Değerlendirme Araçları.....	17
7.2.1) Not Alma (Anekdotsal Kayıtlar).....	17
7.2.2) Gözlemlerin Kaydı İçin Kontrol Listeleri.....	17
7.2.3) Derecelendirme Ölçekleri	18
7.2.4) Dereceli Puanlama Anahtarları.....	18
7.3) Düşünme Eğitimi Dersinde Kullanılabilecek Ölçme Aracı Örnekleri.....	20
8) Kazanımlar ve Etkinlik Örnekleri.....	22
8.1) 6.Sınıf Kazanımları ve Etkinlik Örnekleri.....	23
8.2) 7. Sınıf Kazanımları ve Etkinlik Örnekleri	37
8.3) 8. Sınıf Kazanımları ve Etkinlik Örnekleri	57
9) Kaynaklar.....	70

*Ben manevi miras olarak hiçbir nass-ı kat'i,
hiçbir dogma, hiçbir donmuş ve kalıplaşmış
düstur bırakmıyorum. Benim manevi mirasım
ilim ve akıldır.*

Mustafa Kemal ATATÜRK

1) Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları

1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'na göre Türk millî eğitiminin genel amaçları:

Madde 2. Türk millî eğitiminin genel amacı, Türk milletinin bütün fertlerini;

1. Atatürk inkılâp ve ilkelerine ve Anayasa'da ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk milletinin millî, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve Anayasa'nın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış hâline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek;

2. Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip; insan haklarına saygılı; kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek;

3. İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek, gerekli bilgi, beceri, davranış ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak;

Böylece, bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak; öte yandan millî birlik ve bütünlük içinde iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmaktır.

2) Neden Düşünme Eğitimi?

Düşünme insanın doğuşu ile başlayan, sonraki süreçte doğrudan veya dolaylı olarak geliştirilebilen insana özgü niteliklerdir. İşte bu düşünebilme ayrıcalığından dolayı diğer canlılardan farklı olarak kendisi üzerine düşünmeye başlaması ile insan var oluşunun anlamını ve nedenini fark edebilmiş ve bu yolda edindiği bilgiler ona kendi geleceğini belirleyebilme, hak ve imkânını tanımıştır.

İnsanın, çoğu zaman yeterince önem vermeden, alışkanlık üzere yerine getirdiği düşünme faaliyeti, çeşitli şekillerde ortaya çıkar. Günümüzde en çok kabul gören tarifi ile düşünme; bir sonuca varmak amacıyla bilgileri, kavramları incelemek, karşılaştırmak ve aralarında ilişkiler kurarak başka düşünceler üretmek işlemidir. Bu işlemlerin neticesinde ortaya çıkan zihinsel ürüne de “düşünce” denir.

1980’li yıllardan itibaren öğretmenler ve akademisyenler arasında düşünme becerilerinin eğitimi konusunda yoğun bir ilgi ve artan bir çalışma mevcuttur. Bu çalışmaların farklı tür ve düzeylerde yer aldıkları görülmektedir. Çalışmalar 1 ve 2. sınıf düzeyine kadar inebilmektedir. Yirminci yüzyılın sonuna kadar bu durum problem çözme ve karar verme gibi temel becerilerin geliştirilmesinde yerini almış ve bu tür becerilerin bazılarının ilköğretim programlarına eklenebileceği fikri de kabul görmüştür. Düşünme becerileri çeşitlendikçe bunların öğretim programlarına eklenmesi güçleşmiştir. Çünkü belirli konu alanı bilgisi olan bu programların düşünme becerileriyle ilişkilendirilmesi ve tamamının gerçekleştirilebilmesi zorlaşmaktadır. Bu güçlükten dolayı, belirli bir konu alanı bilgisi olmayıp temele düşünme becerilerini alan bir program amacına daha fazla hizmet eder niteliktedir. Eğitimciler arasında, düşünme becerilerinin özel olarak hazırlanmış programlarla geliştirebileceği inancı da hâkimdir. Bu çalışmaların sadece öğrenciler üzerinde değil, okul yöneticileri ve personeli üzerinde de etkili olduğu görülmüştür.

Düşünme Eğitimi Öğretim Programı, öğrencilerin düşünme becerilerini geliştirmekle kalmayıp, yaşam koşulları içinde var oluşunun anlamını ve nedenini fark etmesine ve kendi geleceğini belirleyebilmesine imkân tanımaktadır. Öğrencilerimiz hızla değişen bu dünyada yalnız kendi kültür çevreleri ile değil, medya ve sanal evrenle, küreselleşen dünya ile çevrelenmiş bulunmaktadır. Yalnızca çocukların oyunlarında

ve oyuncaklarında son elli yıl içindeki değişimleri izlemek bile bu mesafenin boyutu hakkında kolaylıkla bir fikir vermektedir.

Öğrencilerimiz çizgi filmlerin, elektronik oyuncakların, bilgisayar oyunlarının, televizyonun kısaca görsel dünyanın çekiciliği tarafından kuşatılmıştır. Bu kuşatmaya sınır koymak, yasaklamak sorunu çözmayip ilgiyi daha da artırabilir. Öğrencilere yaşadıkları dünyayı sorgulayan ve sağlıklı değerlendirmeler yapabilecek bir zihinsel alışkanlık kazandırmak, onları çeşitli etkileri kendi başlarına değerlendirecek biçimde donatmak zorundayız. Bunun yolu ise düşünme eğitiminden geçmektedir.

3) Programın Vizyonu

Düşünme Eğitimi Öğretim Programı'nın vizyonu; düşünme sürecinde temel düşünme becerilerini kullanarak kişisel bir düşünme geleneği oluşturabilen, bu geleneği dil ve düşünme bağlantısı kurarak bir yaşam becerisine dönüştürebilen, farklı düşüncelere saygı duyan bireyler yetiştirmektir.

4) Programın Genel Amaçları

Düşünme Eğitimi Dersi Öğretim Programı'nı tamamlayan öğrencilerin;

1. Düşünme eylemi üzerine düşünmeleri,
2. Kendi düşünme yollarının farkına varmaları,
3. Düşünmenin geliştirilebilen bir beceri olduğunun farkına varmaları,
4. Farklı düşüncelere saygı duymaları,
5. Düşünürken millî, manevi ve evrensel değerleri gözetmeleri,
6. Kuşku, güven, ısrar, merak, dikkat ve sabrı düşünme sürecinde bir değer olarak kabullenmeleri,
7. Ne bildiğinin ve ne bilmek istediğinin farkında olmaları,
8. Düşüncelerini aktarırken dili doğru ve özenli bir biçimde kullanmaları,
9. Kendini, dünyayı ve bilgiyi sorgulayarak sağlıklı değerlendirmeler yapmaları,
10. Tartışma kültürlerini geliştirmeleri amaçlanmaktadır.

5) Programın Yapısı

Düşünme eylemi; düşünen insan, düşünülen dünya ve düşünme içeriği olan bilgi üçlemesinde gerçekleşir. Bu açıdan bakıldığında Program düşünme eylemini insan, dünya ve bilginin birbiriyle ilişkileri bağlamında ele almaktadır.

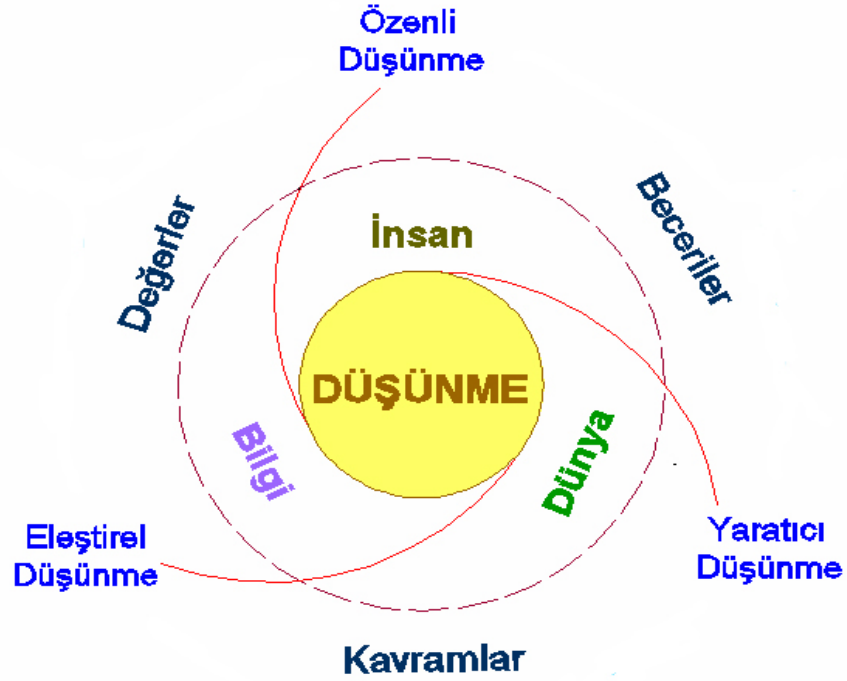
Bu üçü içinde aktif olan öge insandır. Dünya ise düşünülen her şeyin var olduğu alandır. Üzerine düşündüğümüz her olay, olgu, nesne ve diğer insanlar dünyanın içerisinde. Bilgi ise insan ve dünya arasındaki ilişkinin bir ürünüdür. İnsanın dünya ile olan ilişkisi bilgisine bağlıdır. Program'daki insan ögesi becerilerini geliştirmeyi amaçladığımız kişidir.

İnsan, dünya ve bilgi bir konu alanı bilgisi değil, düşünmenin gerçekleştiği bir ilişkiler öbeğidir. Program ile öğrenciye kazandırılacak becerilerin her bir sonucu bir **bilgi** olarak değerlendirilebilir. Becerilerin işe koşulduğu içerikler ise **dünyanın** ortaya koyduğu, özne, nesne, olay, olgu, boyut ve koşullardır. Bunların arasında bağlantıyı kavramlarla kuran ise **insanın** kendisidir.

Bu üçlü yapıda insan, dünya ve bilgiyi; dünya, insan ve bilgiyi; bilgi de insan ve dünyayı etkileyerek değiştirir. İnsan, dünya ve bilgi arasındaki en güçlü bağ bilme eylemi ile kurulur. Bilmek herhangi bir yapıyı **kavramsal** alan ile ilişkilendirmektir. İnsanın dünya ile olan ilişkisi bilmek, anlamak ve kavramak içinse insan dünya ile ilişkisini birtakım düşünme **becerileri** ile kurar. Bu beceriler seçme, karar verme, alternatif, amaç-araç, benzerlik-farklılık ve ölçüt belirleme, gerekçelendirme, varsayım oluşturma, soru-cevap formüle etme, şartları göz önünde bulundurma vb.dir. İnsan sosyal, psikolojik bir varlık olduğundan, düşünme eylemini ve davranışlarını çoklu neden-sonuç ilişkisi içinde değerlendirmek gerekmektedir. İnsan dünya ile bağını yargılama, değerlendirme ve karar verme yetisi ile kurar. Kültürel, tarihsel ve toplumsal bir varlık olan insanın dünya ile bağının kuruluşunda en önemli unsur **değerlerdir**.

Program'da somut olarak yer alan değer, beceri ve kavramların işe koşulması Sokrat'ın "Kendini Bil!" arayışına bir adımdır. Bu arayış eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme ve özenli düşünme becerileri ile temellendirilmiştir. Bu üç beceri eş zamanlı ve birbirini tamamlayarak gerçekleşmektedir.

5.1) Eleştirel Düşünme

Program’da eleştirel düşünme; yargıda bulunmayı, ölçüt belirleme ve kullanmayı, kendi kendini düzeltme ve bağlama / içeriğe duyarlılığı içermektedir.

Sorgulamanın her sonucu bir karar, bir yargılamadır. Yargıda bulunma, karar verme eleştirel düşünmenin temel özelliğidir. Tutarlı bir şekilde yargılamalarda bulunduğu sürece akıllıca davranıldığı ve düşünüldüğü söylenebilir. Eleştirel düşünme sadece bir yöntem ve süreç değil, aynı zamanda bir sonuç çıkarma çabasıdır.

Eleştirel düşünmenin yabancı literatürdeki ifadesi olan “critical thinking”, ölçüt (criteria) ile ilişkilidir. Çünkü kelime itibarıyla kökleri aynıdır. Bu anlamda karar verme, yargıda bulunma ile ölçüt arasında önemli ve anlamlı bir ilişkinin bulunduğu fark edilmesi gerekir. Ölçüt ile ilgili iki temel durum bulunmaktadır; ölçüt oluşturmak ve ölçüt kullanmak. Ölçüt oluşturmak ve kullanmak; savunabilirliği, temellendirmeyi ve inandırıcılığı artırır. Ölçütlerin diğer işlevleri de karşılaştırmalara, sınıflamalara, benzerlik ve farklılıkların tespit edilmesine, önem ve öncelik sırasının belirlenmesine temel oluşturmasıdır.

Düşünme şeklimiz günlük hayatımızda genellikle eleştirel değildir. Bundan dolayı düşüncelerimiz ortamdan ortama, cemiyetten cemiyete, konuya duyulan ilgiye hatta doğruluk, geçerlik ve imkânlar göre hatalı olabilir. Eleştirel düşünme kendi düşünmemiz üzerine de düşünmemizi sağlar. Sorgulamanın en karakteristik özelliklerinden birisi de kişinin kendi hatalarını yine kendi belirlediği yöntemlerle düzeltmesidir. Bu süreçte sınıf ortamının bir soruşturma topluluğu hâline getirilmesi önemli bir avantajdır. Sınıftaki öğrencilerin her biri, diğerlerinin düşünme yollarını görür ve hatalarını düzeltir. Sonuç olarak her bir öğrenci bütünü içselleştirmekte, kendi düşünme hatalarını bulmakta ve düzeltmektedir.

Eleştirel düşünme aynı zamanda bağlama duyarlılık göstermektir. Düşünme sürecinde, düşünme içeriği son derece önemlidir. Bizler kimi zaman ifadelerin doğruluğunu veya yanlışlığını, söyleyenin karakterine bağlı olarak değerlendirilmesi gereken veya gerekmeyen durumları, birbirine karıştırırız. Bazen söyleyen bazen de söylenen önemlidir. Dolayısıyla bağlama duyarlılık son derece önemlidir.

5.2) Yaratıcı Düşünme

Sorgulama merakla başlar. Merak yaratıcı düşünme için vazgeçilmez bir durumdur. Çünkü sorgulamayı tetikler. Merakın yanında şaşkınlık ve hayret de yaratıcı düşünmenin önemli birer durumudur. İnsanlar genellikle dış dünyaya karşı merak, şaşkınlık ve hayret içindedirler. Bu durum dış dünyadan insan doğasına kaydıkaç yaratıcı düşünme gelişir. Çünkü dış dünya ile insan doğası arasındaki bağlantı düşünme ile kurulur. İcat ve keşifler bunun en somut örnekleridir.

Program düşünmenin dar ve belli sınırlar içinde gerçekleşmesinden ziyade genişlemesini temele almaktadır. Bu nedenle yaratıcı düşünme becerileri ve değerleri yardımıyla düşünme durağanlıktan ve sabitlikten kurtularak, dinamik ve evrimsel bir hâl alacaktır. Bu açıdan bakıldığında genellemeler; genişleme ve büyümelerdir. Düşünmenin genişlemesinden kasıt verilenin ötesine geçmektir. Bu geçiş, varsayımlar sayesinde çok daha kolay gerçekleştirilir. Program, varsayimli düşünmeyi ve genellemelere ulaşmayı yaratıcı düşünme bakımından da ele almaktadır.

Program, yaratıcılığı sadece düşünme boyutunda değil, ifade boyutunda da ele almaktadır. Bu durum aynı zamanda anlatıma zenginlik katmaktadır. İfadenin ve anlamın genişlemesi, zenginleşmesi mecazlı ve tasvirli anlatımlarla sağlanabilir.

Kimi zaman akıl ve mantık dışı gibi görünen durumlar orijinalliğin belirtileri olarak değerlendirilebilir. Aslında bu durum olumsuz gibi görünse de açık bir şekilde örnekleri olmadan düşünmenin dışı vurumudur. Bunların ortaya çıkmasında serbestlik ve bağımsızlık önemli bir değerdir. Böyle düşünen öğrencilerin paniğe kapılmadıkları, soru sormaya eğilimli oldukları görülür.

Yaratıcı düşünmede bütüncüllük bir diğer önemli durumdur. Bütüncüllük, yaratıcı düşünmede genişlemeyi sağlar. Bu yüzden bütün, çoğunlukla onu meydana getiren parçaların birleşimidir ve tek tek parçaların özelliklerinin birleşiminden farklı bir yapıdır.

5.3) Özenli Düşünme

İnsan için her durumun bir önemi ve değeri vardır. Bu önem ve değer, düşünme eyleminde kendisini gösterir. İnsanın değer verdiği durumlara özen göstermesi beklenir. Çoğu zaman bir şeye gösterdiğimiz ilginin düzeyi onun bizim için önemi ile ilişkilidir. Özenli düşünme, bu açıdan bakıldığında çift taraflı bir anlam içerir. Bir taraftan düşünülen konuya ilgi gösterilmesi, diğer taraftan düşünme ve ifade etme yolu üzerine dikkat edilerek en azından orta düzeyde bir kaygı duyulması anlamına gelir.

Özenli düşünme; amaç-araç belirlemede, neden-sonuç ilişkilerinde, seçeneklerin değerlendirilmesinde, önem ve öncelik sıralaması ile bütün bunların ve diğer becerilerin ifade edilmesinde hayata geçen bir düşünme şeklidir.

Özenli düşünme, öğrencilerin takdir etme (değer biçme) ve değerlendirme yeteneğini de geliştirmektedir. Örneğin; bizim için bir hediye değerli kılan, onu verenin bizim hakkımızda hissettiği duygudur.

Özenli düşünme, mantık ve duyguları gerekli durumlarda birbirinden ayırt etmemizi sağlar. Bu durum özellikle düşüncelerimizin kendimize veya topluma etkisi

bakımından önemlidir. Duygularımızı dengelemeyi öğrendiğimiz ölçüde sosyal davranışlarımızı dengeleyebiliriz.

Özenli düşünme, düşüncelerimizin ifadesinde aktif olmayı içerir. Burada aktiflik, düşünme eylemi ile aynı anda gerçekleşen hareketler için kullanılmaktadır. Kelimelerin olduğu gibi hareketlerin de dili vardır. Hareketlerimizin anlamı, onların oluşturacağı sonuçlar ile değerlendirilebileceği gibi onların durum ile olan ilişkisinden de çıkarılabilir. Bu anlamda özenli düşünme birtakım şartları göz önünde bulundurmaya gerektirir.

Özenli düşünme aynı zamanda öğrencilerin birtakım kuralları dikkate alarak düşünmelerini de geliştirir. Kurallara özen gösterme Program'ın günlük hayatla ilişkisini kurmaktadır. Kurallar sadece yasalar değil aynı zamanda gelenek, görenek, örf, adet vb. dir.

Özenli düşünme eylemlerin etkileri ve sebepleri bakımından ele alındığında empati kurmayı da içerir. Kişinin kendisini başka birisinin yerine koyarak onun gözü ve duyguları ile olayları değerlendirmesi, tam anlamıyla imkânsız olsa bile bunu denemek, bile fayda sağlayacaktır. Empati becerisi hatırlama, mantık, his ve sezginin etkileşimini içermektedir. Empati kurma karşımızdakinin görüşünü olduğu gibi kabul etmek değildir. Çünkü kişi duruma ilişkin karar verme ve yargıda bulunma imkânına sahiptir. Empati öğretilabilir bir beceridir. Ancak, empati öğretiminde uygulamalı bir öğretme tekniği kullanılmalıdır. Empati becerisinin öğretiminde rol oynama, drama gibi öğretim metotları kullanılabilir.

5.4) Program'ın Beceri, Kavram ve Değerleri

Program'da insan, dünya, bilgi bağlamında ele alınan düşünme eyleminin geliştirilmesini sağlayacak kazanımların içerdiği beceri, kavram ve değerler aşağıda verilmiştir.

BECERİ	KAVRAM	DEĞER
Alternatif belirleme		
Amaç araç belirleme	Amaç	
Anlama ve ifade etme	Analoji	
Bağlama duyarlı olma	Araç	
Benzerlik farklılık belirleme	Bağlam	
Bilgi edinme	Benzer	
Bütün parça ilişkisi kurma	Bütün	
Doğru yanlışı belirleme	Değişme	
Empati kurma	Doğru	Dikkatli olma
Genelleme yapma	Etki	Kuşku duyma
Gerekçelendirme	Farklı	Meraklı olma
Kavram geliştirme	Gelişme	Özen gösterme
Neden-etki-sonuç ilişkisi kurma	Gerekçe	Özgünlük
Ölçüt (kriter) belirleme ve kullanma	Neden	Özgüven
Önem ve öncelik belirleme	Ölçüt	Sabırlılık
Planlama	Öncelik	Saygılı olma
Problem çözme	Önem	Sorumluluk
Sınıflama	Parça	Tarafsızlık
Soru- cevap belirleme	Seçenek	Tutarlılık
Şartları göz önünde bulundurma	Sonuç	
Tahminde bulunma	Şart	
Tutarlılık arama	Tekil	
Tümel ve tikel ilişkisi kurma	Tikel	
Varsayım oluşturma	Tutarlılık	
	Tümdengelim	
	Tümel	
	Tümevarım	
	Yanlış	

6) Öğrenme – Öğretme Süreci

Program’da yer alan düşünme beceri, kavram ve değerlerin kazandırılabilmesi için sınıf ortamının “sorgulama topluluğu”na dönüştürülmesi gerekir. Böyle bir ortamda öğretmen bir orkestra şefi ya da bir spor takımının çalıştırıcısı gibi sınıfa rehberlik etmeli, gerekli ve yeteri kadar müdahalede bulunmalıdır. Program’da beyin fırtınası, altı şapkalı düşünme, tartışma, örnek olay incelemesi vb. yanında özellikle sınıfın soruşturma topluluğuna dönüştürülmesi dersin amacına hizmet edecektir. Bu bağlamda öğretmen sokratik sorgulama ve soru cevap yöntemlerini ağırlıklı olarak kullanmalıdır.

Öğrenme - öğretme sürecinde kullanılacak etkinliklerden bazıları örnek olarak verilmiştir. Öğretmenler bu etkinlikleri kullanabilecekleri gibi kendi olanaklarını göz önünde bulundurarak değiştirip, geliştirebilirler. Program’da herhangi bir konu alanı bilgisi yer almadığından öğrencileri kazanımlara ulaştıracak etkinliklerin hazırlanmasında öğrencilerin ilgi, ihtiyaç, beklenti, gelişim özellikleri, hazır bulunuşluk düzeyleri dikkate alınmalı, içerik seçiminde yasal mevzuat da göz önünde bulundurulmalıdır.

Program’da yer alan kazanımların sırası aynı zamanda uygulama sırasındır. Uygulama sırasında öğrencinin aktif bir katılımcı olduğu, karşıt fikirlere saygılı ve hoşgörülü, bağımsız düşünüp düşündüklerini uygun bir üslupla ifade edebildiği, öğrenci merkezli yaklaşım esas alınmalıdır.

Etkinliklerin hazırlanmasında ve uygulanmasında fıkra, hikâye, gazete, fabl, karikatür, fotoğraf, film, günlük yaşam deneyimleri vb. araç olarak kullanılabilir.

Kullanılan ölçme ve değerlendirme yöntemleri ile öğrencinin sadece öğrenme sürecine değil, öğrenimin değerlendirilmesi sürecine de aktif olarak katılımı amaçlanmıştır. Bu bağlamda alternatif ölçme değerlendirme yöntemlerinin kullanılması uygun görülmüştür.

6.1) Öğrenme Ortamı

Düşünme Eğitimi Dersi Öğretim Programı'nda bulunan kavram, beceri ve değerleri öğrencilere kazandırabilmek için sınıf ortamının bir sorgulama topluluğu haline getirilmesi gerekmektedir. Bu nedenle öğrenme-öğretme ortamının öğrencilerce,

- Kesintisiz sorgulamanın gerçekleştiği,
- Bir diğerini saygıyla dinledikleri,
- Yeni düşünme biçim ve yollarına açık olduğu,
- Kendi düşüncelerini oluştururken diğerlerinin düşüncelerinin de dikkate alındığı,
- Varsayımların belirlenmesinde ve sonuca ulaşmada her öğrencinin imkân, bilgi ve yetenekleri doğrultusunda birbirini desteklediği ve birbirine yardımcı olduğu,
- Kendisinin ve diğer kişilerin ifadelerinin anlamlandırıldığı,
- Grupla hareket ederken bağımsızlığın göz ardı edilmediği,
- Süreçte tarafsızlığın yitirilmediği, samimi ve içten ilişkilerin kurulduğu,

bir ortama dönüştürüldüğünde “sorgulama topluluğu” nun varlığından söz edebiliriz.

6.2) Öğretmenin Rolü

Düşünme Eğitimi Dersi Öğretim Programı'nın başarı ile uygulanabilmesi için temele aldığı anlayışın ve öngörülen kazanımların, uygulayıcı öğretmenler tarafından anlaşılması ve sınıf ortamında gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bu amaçla öğretmen;

1. Etkinliklerdeki tartışma sürecinde konunun dağılmasına izin vermemeli,
2. Önemsiz ve göreceli konular üzerinde çok uzun tartışmalar yaptırmaktan kaçınmalı,
3. Öğrencileri, başka düşünceleri de değerlendirerek kendi düşüncelerini oluşturmaya teşvik etmeli,
4. Öğrencilerin ifadelerindeki örtük anlamları fark etmelerini sağlamalı,
5. Öğrencilerin kendi varsayımlarını fark etmelerini sağlamalı,
6. Öğrencileri kendi düşünceleri ile bulduğu sonuçları karşılaştırmaya teşvik etmeli,
7. Bütün yorumların doğrudan kendisine yönlendirilmesine izin vermemeli,

8. Öğrencilerin arkadaşlarıyla konuşma cesaretini kırmamalı,
9. Öğrencilerin dediklerini dinlemeyerek onların da birbirlerinin ne dediğini dinlememelerine fırsat vermemeli,
10. Öğrencilerin söylediklerinin ne düşündürdüğünü açıklamalı,
11. Her zaman doğrudan sınıf tartışması yapmak gerektiğini düşünmemeli,
12. Sonuca ulaşana kadar öğrencilerin tartışmalarında ısrarcı olmamalı,
13. Kendi görüşlerinde ısrar etmemeli,
14. Bir kişi ya da grubun tartışmayı tekeline almasına izin vermemeli,
15. Sınıfta diyalog oluşturma adına etkinlikleri ev ödevi olarak vermemeli,
16. Öğrencilerin etkinlikte gördükleri ve anlamını araştırmayı istedikleri konularla ilgili olarak onlarla birlikte sabırsız davranmamalı,
17. Tartışmayı kendi fikirlerinin en fazla kabul edilebilir fikirler olduğunu göstermek için kullanmaktan kaçınmalı,
18. Öğrencileri göreceli konularda oylama ile karar verebileceklerini düşünmelerine teşvik etmemeli,
19. Tartışma amaçlı sorulan sorulara “evet” veya “hayır” gibi kısa cevaplar verilmemesini sağlamalı,
20. Soruların bir kişi ya da gruba yönelmemesine dikkat etmeli,
21. Öğrencilerin cevaplarını “doğru” veya “yanlış” olarak yargılamaktan kaçınmalıdır.

7) Ölçme ve Değerlendirme

Toplumların teknoloji çağından bilgi çağına doğru ilerleyişleri, toplumun ve iş dünyasının geleceğin yetişkinlerinden beklentilerini de farklılaştırmıştır. Öğrencilere temel bilgi ve becerilerin yanı sıra analitik düşünme, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, problem çözme, takım çalışmasına uyum sağlama gibi üst düzey bilgi ve becerilerin kazandırılmasını zorunlu hale getirmiştir. Bu eğitim ve öğretim programlarında dolayısıyla da ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarında bir takım değişikliklere yol açmıştır. Öğretim programlarının öğrencilere kazandırılmasını öngördüğü üst düzey bilgi, beceri, tutum ve davranışların sadece çoktan seçmeli, doğru-yanlış, eşleştirme, boşluk doldurma, kısa yanıtlı vb. maddelerden oluşan yazılı sınavlar ya da testler kullanılarak ölçülmesi mümkün ve yeterli değildir. Geleneksel ölçme ve

değerlendirme araçları olarak adlandırılan bu tarz yöntem ve tekniklerle öğrencilerin kazanımlarına ilişkin sadece dolaylı bir gözlem sağlanmış olur. Bir öğrencinin bir testte yer alan tartışma ile ilgili sorulara doğru yanıt vermesi, bir tartışma ortamında sahip olduğu bu bilgi ve becerileri etkili şekilde kullanabileceğinin göstergesini sağlamaz. Öğrencinin kazandığı bu bilgi, beceri, tutum ve davranışları gerçek yaşamda uygulayıp uygulayamayacağına ilişkin doğrudan veri toplayabilmek için, farklı uzmanlar tarafından alternatif değerlendirme ya da otantik değerlendirme olarak adlandırılan performansa dayalı ölçme ve değerlendirme yaklaşımının kullanılması gerekmektedir. Ancak, performansa dayalı değerlendirme yaklaşımının kullanılması geleneksel ölçme ve değerlendirme yaklaşımının kullanılmayacağı anlamına gelmemektedir. Her iki değerlendirme yaklaşımının birlikte ve dengeli bir şekilde kullanılması, öğrencinin kazanımları ve ilerleyişi hakkında en geniş ve en doğru bilgileri sağlayacaktır.

Öğrencilerin bu dersle kazanmaları ön görülen düşünmeye yönelik bilgi, beceri, tutum ve davranışlara sahip olup olmadıklarının gözlemlenmesinde ve değerlendirilmesinde ağırlıklı olarak performansa dayalı ölçme ve değerlendirme araçlarının kullanılması yararlı olacaktır. Ancak, daha öncede belirtildiği üzere bu ölçme ve değerlendirme araçlarının kullanılması geleneksel ölçme ve değerlendirme araçlarının kullanılmayacağı anlamına gelmemektedir.

Performansa dayalı değerlendirme iki bölümden oluşmaktadır: 1) Performans görevleri, 2) Değerlendirme araçları.

7.1) Performans Görevleri

Performans görevleri belirli ölçütlere göre değerlendirilen öğrenme etkinlikleridir. Kısa süreli, uzun süreli ya da karmaşık etkinlikler şeklinde olabilir. Performans görevleri öğrencilerin belirli bilgi ve becerileri gösterme ve uygulama yeteneklerini değerlendirmekte kullanılmaktadır. Performans görevleri, bir görevi ya da kullanılan işlemleri açıklama, hipotez oluşturma, izlek yazma, yeni problemler oluşturma, genellemeler yapma, bir durumu tanımlama, çözüm yolları önerme vb. kapsayabilir. Performans görevleri sürecin ya da ürünün değerlendirilmesini sağlar. Bireysel değerlendirmeler ve grup değerlendirmeleri şeklinde düzenlenebilir.

2Performans görevlerinin puanlanması genellikle dereceli puanlama anahtarları, kontrol listeleri ya da derecelendirme ölçekleri ile yapılmaktadır.

7.2) Veri Toplamada Kullanılan Değerlendirme Araçları

7.2.1) Not Alma (Anekdotsal Kayıtlar)

Öğrenciler üzerinde yapılan gözlemlerin yazılı tanımlamalarıdır. Bu kayıtlar bir defterde ya da dosyada tutulabilir. Ölçme ve değerlendirme etkinliği sırasında öğrenci öğrenmelerinin ve performanslarının kayıt edilmesi için kullanılırlar. Bu kayıtlar öğrencilerin kazanımları, gelişim ve ilerlemeleri hakkında velilere, öğrencilere ve idarecilere bilgi vermek için kullanılabilir. Öğrenci performansına ilişkin bu kayıtlar not vermek amaçlı kullanılmamalıdır.

7.2.2) Gözlemlerin Kaydı İçin Kontrol Listeleri

Bu gözlemlenmek istediğiniz belirli kavramların, becerilerin, işlemlerin ve tutumların listesidir. Bunlarda öğrencinin uzmanlaşıp uzmanlaşmadığını belirlemek için kullanılır. Bunların ders esnasında ya da değerlendirilmek istenen etkinlik sırasında doldurulması yararlı olacaktır. Bunlar sıklıkla kullanılabilecek şekilde tasarlanmalıdır. Kontrol listeleri ağırlıklı olarak öğrenci performansına ilişkin gözlemlerin kaydedilmesinde kullanılmaktadırlar. Bu listelerin not verme amaçlı olarak kullanılmaları önerilmemektedir.

Aşağıdaki kontrol listesi öğrencinin sunum becerisine ilişkin gözlemlerin kaydedilmesi için hazırlanmıştır. Mevcut ölçütleri okuduktan sonra, bunların öğrenci tarafından sergilendiğini düşünüyorsanız “evet”, düşünmüyorsanız “hayır” sütununa X işareti koyunuz. Öğrencinin performansına ilişkin diğer düşüncelerinizi yorum sütununa not edebilirsiniz.

Ölçütler	Evet	Hayır	Yorum
1. İfade şekli ile içinde bulunulan durum arasındaki ilişkiyi kavradı.			
2. Gerekli yerlerde görsellerden faydalandı.			
3. Düşüncelerini uygulamalı olarak anlattı.			
4. İfadelerini samimi ve içten bir şekilde aktardı.			
5. Ses tonunu ve vurguları uygun şekilde kullandı.			
6. İfadelerinde beden dilini uygun şekilde kullandı.			
7.			

7.2.3) Derecelendirme Ölçekleri

Derecelendirme ölçekleri öğrencinin çalışma sırasında gösterdiği belirli kavramaların, becerilerin, işlemlerin ya da tutumların ne oranda olduğunu ölçmek için kullanılan araçlardır. Derecelendirme ölçekleri not verme amaçlı kullanılabilirler.

Değerlendirilen Öğrencinin Adı ve Soyadı:.....			
Tarih:.....			
Değerlendiren: Öğretmen.....		Akran..... Öğrencinin Kendisi.....	
	3 İyi	2 Orta	1 Yetersiz
1. Sunum konusunu açık ve net bir şekilde anlattı.			
2. Bilgileri düzenli bir şekilde sıraladı/sundu.			
3. Kurduğu cümleler tam, net ve anlaşılır şekildeydi.			
4. Açık, anlaşılır ve güvenli bir şekilde konuştu.			
5. Sunum sırasında dinleyenlerle göz teması kurdu.			
6. Sunum sırasındaki duruşu uygundu.			
7. Görsel materyalleri iyi bir şekilde kullandı.			
8. Sınıftan gelen soru ve yorumlara uygun şekilde karşılık verdi.			
Toplam puan (24 üzerinden):			
Yorumlar:			

7.2.4) Dereceli Puanlama Anahtarları

Dereceli puanlama anahtarı; bir ürünün, çalışmanın, etkinliğin ya da cevabın niteliğinin değerlendirmesinde kullanılan puanlama rehberidir (Popham, 2000). Dereceli puanlama anahtarı, öğrenci performansını belirli ölçütlerle değerlendirebilmek için hazırlanan bir çeşit derecelendirme ölçeği olarak da tanımlanabilir. Dereceli puanlama anahtarları, öğretmenin öğrencilerden beklentilerini açıkça belirttiği için öğrenme-öğretme sürecinde, hem öğrenciler hem de öğretmenler açısından önemli yararlar sağlayan bir değerlendirme aracıdır. Dereceli puanlama anahtarları sayesinde öğretmenin öğrencilerden beklentileri somut ve anlaşılır hâle gelir. Böylece öğrenciler, kendilerinden beklenenin ne olduğunu bilirler ve kabul edilebilir bir performans görevinin hangi ölçütleri karşılaması gerektiğini anlarlar. Bunlar, öğrencilerin bir performans görevini etkili şekilde yerine getirebilmelerini sağlar.

Hangi tür performans görevinin ya da değerlendirme aracının kullanılacağı öğretim programında öngörülen kazanımlara uygun olarak belirlenmelidir. Seçilen ölçme ve değerlendirme yöntem ve tekniklerinin programın temel amaçlarına hizmet

eder nitelikte olmalarına ve programda kazandırılması hedeflenen becerileri (örneğin eleştirel düşünme ya da problem çözme vb.) kapsamına ve öğrencilerin mesleki yeterliliklerini (örneğin iletişim ya da takım çalışması becerileri vb.) desteklemesine dikkat edilmelidir. Öğretmen ölçme ve değerlendirme araçlarını belirlerken aynı zamanda sınıfının durumunu (çevresel ve teknik olanaklar, sınıf mevcudu vb.), öğrencilerin seviyesini de göz önünde bulundurmalıdır.

Ölçme ve değerlendirme araçlarına ilişkin örnekler öğretim programında yer alan bazı etkinlik örneklerinden sonra örnek olarak konulmuştur. Örnek olarak sunulan bu formlar dersin işlenişine, öğrenci seviyesine, zamana, çevresel ve sınıf olanaklarına göre öğretmen tarafından uygun şekilde yeniden yapılandırılabilir.

Puan	Ölçütler
4	Konuyu tümüyle iyi anladığını gösterdi. Konuyla ilgili öne sürülen düşünceler mantıklı gerekçelerle desteklendi. Konuyu farklı örneklerle açıkladı. Olaylar arasında farklı bağlantılar kurdu. Konuyla ilgili çelişkili açıklama yapılmadı.
3	Konuyu anladığını gösterdi. Konuyla ilgili öne sürülen düşünceler mantıklı gerekçelerle desteklenmişti, fakat yeterli değildi. Yazılı açıklamalar yeterliydi.
2	Konunun çoğunu anladığını gösterdi. Konuyla ilgili öne sürülen düşünceler desteklenmişti, fakat yeterli değildi. Anlatımda çelişkili açıklamalar yapıldı.
1	Konunun birazını anladığını gösterdi. Örnekler yeterli değildi. Önemli eksikler var.

Yukarıda araştırma raporunun değerlendirilmesinde kullanılabilecek bütüncül dereceli puanlama anahtarı örneği sunulmuştur. Form sınıfın koşulları, öğrenci seviyesi, etkinlik içeriği, dersin işleniş, öğretmenin beklentileri göz önünde bulundurularak yeniden yapılandırılabilir.

Puanlama: Öğrencinin bu formdan alabileceği maksimum puan 4' dür. Öğrencinin aldığı puan yüzlük sisteme çevrilerek not olarak kullanılabilir (4 üzerinden 3 almış olsun: $100 \times 3 = 300$, $300 / 4 = 75$. 75 yüzlük sistemde öğrencinin bu değerlendirmeden almış olduğu nottur).

Nightingale ve arkadaşları (1996) öğrenme kazanımlarına ilişkin olarak sekiz temel kategori tanımlamışlardır. Aşağıdaki tabloda bu kategorilerin yanı sıra düşünme Eğitimi Dersi ile öğrencilere kazandırılması hedeflenen bir takım bilgi, beceri, tutum ve davranışlara ilişkin bazı uygun ölçme ve değerlendirme yöntem ve teknikleri ile bu tekniklere ilişkin açıklamalar örnek olarak sunulmuştur. Öğretmen dersin işlenişine ve kazanımlara bağlı olarak bu yöntem ve tekniklerden uygun olanları kullanabilir.

7.3) Düşünme Eğitimi Dersinde Kullanılabilecek Ölçme Aracı Örnekleri

Bilgi, Beceri, Tutum, Davranış	Performans Görevi Örnekleri	Araçlara ilişkin Açıklamalar
<p>1. Eleştirel düşünme ve yargıda bulunma (Varsayım geliştirme, yansıtma, değerlendirme vb.)</p> <p>2. Problem çözme ve plan oluşturma (Problemleri tanımlama, soru sormak, problemi tanımlamak, verileri analiz etmek, deney tasarlamak, planlamak, bilgileri kullanmak)</p> <p>3. İşlem yürütme ve teknikleri açıklamak/ispat etmek (Hesap yapma, okuma yapma, bir aracı kullanma, yönergeleri uygulama)</p> <p>4. Kişinin kendini yönetmesi ve geliştirmesi (İşbirlikçi çalışma, bağımsız çalışma, bağımsız öğrenme, öz yönlendirme, zamanı kullanma, organize etme, işleri düzenleme)</p> <p>5. Bilgiye erişim ve kullanma (Araştırma, yorumlama, bilgiyi organize etme, bilgileri gözden geçirme ve açıklama, veri toplama, bilgi kaynaklarını araştırma ve kullanma, gözlemleme ve yorum yapma)</p> <p>6. Bilgi ve kavramayı gösterme (Hatırlama, tanımlama, belirleme, raporlama, ilişkilendirme, tanıma)</p> <p>7. Tasarlama, oluşturma, gerçekleştirme (Tasarlama, canlandırma, üretme, oluşturma, gerçekleştirme, sergileme, değişiklik yapma)</p> <p>8.İletişim kurma (Grup içinde iletişim kurma; birebir iletişim kurma; yazılı, sözlü ve sözsüz iletişim kurma; tartışma; tanımlama; savunma; mülakat yapma; sunma; belirli yazılı türleri kullanma; müzakere etme)</p> <p>9. Empati Kurma (Kendini başkalarının yerine koyarak, onların duygu, düşünce, değer ve tutumlarını anlamaya çalışma)</p> <p>10. Yaratıcı Düşünme (Yeni ve kendine özgü fikir, düşünce ya da ürünler ortaya koyma)</p>	<p>Açık uçlu maddeler</p> <p>Yaratıcı Performanslar: Sınıf ya da okul panosu hazırlama, Canlandırma, Tablo ve Grafik oluşturma, kompozisyon vb.</p> <p>Yazılı Görevler</p> <p>Sunular</p>	<p>Açık uçlu maddeler yazılı şekilde belirlenen konu hakkında tam bir yanıt verilmesini gerektiren maddelerdir. Bunlar öğrencilerin soruyu uygun gördükleri şekilde yanıtlama konusunda özgür oldukları madde türleridir. Öğrencilerin muhakeme güçlerini, değerlendirme ve sentez becerilerinin yazılı ya da sözlü olarak ölçülmesinde etkilidirler. Öğrencilere farklı konulardaki düşüncelerini savunmak için fırsat sağlarlar.</p> <p>Öğrencilerin düşünme becerilerine ilişkin kavram, olay, olgu ve prensiplere ilişkin kavramalarını göstermelerinin yanı sıra, iletişim kurma, kendini ifade etme, yaratıcılık, katılımcılık, kendini değerlendirme, sorumluluk alma, problem çözme, eleştirel düşünme, iş birliği yapma vb. becerilerini göstermelerine imkân sağlamak için yaratıcı performans görevleri kullanılabilir. Yaratıcı performans görevleri bireysel ya da grup çalışması şeklinde düzenlenebilir. Öğrenciler yaratıcı performans görevlerini sergilerken teknoloji kullanımı konusundaki yeterliliklerini göstermeleri konusunda teşvik edilmelidirler (sözlü sunum, dans, sergi, otantik ürün, drama vb.). Öğrencilere yaratıcı performans görevlerini yerine getirirken kendi mevcut bilgilerini göstermek için farklı öğrenme ve iletişim becerilerini kullanma fırsatı sağlanmalıdır.</p> <p>Öğretmen tarafından öğrencinin ilerlemesi, öğrencilerin plan yapma, organize etme ve üretme becerileri hakkında bilgi veren yazılı ürünlerin toplanmasıdır. Bunlar bireysel ya da grup çalışması şeklinde olabilir. Yazılı raporlar sunularla birleştirilebilir ya da ayrı olarak değerlendirilebilir. Bu içerik, beceri gelişimi, göreve karşı öğrencilerin tutumunun yanı sıra yazılı materyalin oluşturulması sırasındaki öğrenme süreçlerini değerlendirmek için de kullanılabilir.</p> <p>Sunular öğrencilerin bildiklerini ve kavradıklarını sözlü olarak diğer insanlarla aktarma yeterliliklerinin değerlendirilmesinde kullanılabilir. Ayrıca, öğrencilerin topluluk önünde konuşma, düşüncelerini, görüşlerini paylaşma ve savunma, sözlü ve sözsüz iletişim öğelerini kullanma gibi beceri ve yeterliliklerinin değerlendirilmesinde etkili ölçme ve değerlendirme araçlarıdır. Sunular bireysel ya da grup çalışması şeklinde olabilir. Bunlar yazılı ödevlerle de birleştirilebilir.</p>

Bilgi, Beceri, Tutum, Davranış	Örnek Ölçme Araçları	Araçlara ilişkin Açıklamalar
<p>1. Eleştirel düşünme ve yargıda bulunma (Varsayım geliştirme, yansıtma, değerlendirme vb.)</p> <p>2. Problem çözme ve plan oluşturma (Problemleri tanımlama, soru sormak, problemi tanımlamak, verileri analiz etmek, deney tasarlamak, planlamak, bilgileri kullanmak)</p> <p>3. İşlem yürütme ve teknikleri açıklamak/ispat etmek (Hesap yapma, okuma yapma, bir aracı kullanma, yönergeleri uygulama)</p> <p>4. Kişinin kendini yönetmesi ve geliştirmesi (İşbirlikçi çalışma, bağımsız çalışma, bağımsız öğrenme, öz yönlendirme, zamanı kullanma, organize etme, işleri düzenleme)</p> <p>5. Bilgiye erişim ve kullanma (Araştırma, yorumlama, bilgiyi organize etme, bilgileri gözden geçirme ve açıklama, veri toplama, bilgi kaynaklarını araştırma ve kullanma, gözlemleme ve yorum yapma)</p> <p>6. Bilgi ve kavramayı gösterme (Hatırlama, tanımlama, belirleme, raporlama, ilişkilendirme, tanıma)</p> <p>7. Tasarlama, oluşturma, gerçekleştirme (Tasarlama, canlandırma, üretme, oluşturma, gerçekleştirme, sergileme, değişiklik yapma)</p> <p>8.İletişim kurma (Grup içinde iletişim kurma; birebir iletişim kurma; yazılı, sözlü ve sözsüz iletişim kurma; tartışma; tanımlama; savunma; mülakat yapma; sunma; belirli yazılı türleri kullanma; müzakere etme)</p> <p>9. Empati Kurma (Kendini başkalarının yerine koyarak, onların duygu, düşünce, değer ve tutumlarını anlamaya çalışma)</p> <p>10. Yaratıcı Düşünme (Yeni ve kendine özgü fikir, düşünce ya da ürünler ortaya koyma)</p>	Sınıf Dışı Çalışmalar	Ev ödevleri öğrencinin sınıf dışında tamamlaması gereken çalışmalardır. Sınıfta işlenecek konu hakkında bilgi toplamak ve önceden hazırlık yapmak da ödev olarak tanımlanabilir. Bu görevler verilen metni okuma, konu hakkında araştırma yapmak ya da sınıfta etkinlik sırasında kullanılacak materyalleri toplamak gibi etkinlikleri içerir.
	Grafik Düzenleyiciler: Kavram haritaları, zihin haritaları, tablo – grafik doldurma vb.	Grafik düzenleyiciler ana fikri, destekleyici fikirleri ve detayları gruplama, sınıflama, kategorize etme vb. becerilerin test edilmesinde kullanılabilirler. Bunlar her sınıf seviyesinde, her konuda, öğrenciler ve öğretmenler için genel görsel bir dil olarak kullanılabilir. Bireysel olarak ya da sınıf ile birlikte oluşturulabilirler.
	Öz Değerlendirme ve Akran Değerlendirme	Öz değerlendirme ve akran değerlendirme öğrencilere öğrenmelerinin daha fazla sorumluluğunu almalarını sağlamaktadır. Öz değerlendirmede öğrenci kendi etkinlikleri hakkında düşünerek öğrenme hakkında öğrenirler. Akran değerlendirmede öğrenci diğer öğrencilerin etkinliklerine ilişkin düşünceleri ile öğrenmeyi öğrenir.
	Öğrenci Ürün Dosyası	Öğrenci ürün dosyası öğrencinin ders yılı içinde yapmış olduğu tüm çalışmaların yer aldığı dosyadır. Öğrenci ürün dosyası öğrencinin yıl içinde göstermiş olduğu ilerlemenin değerlendirilmesi açısından önemlidir. Öğrencinin hazırlamış olduğu ödevleri, araştırma raporları, sunu kopyaları, öz ya da akran değerlendirme formları vb. çalışmaları ürün dosyasında yer alır. Ürün dosyasında yer alacak çalışmalara karar verilirken ve çalışmaların değerlendirilmesi sırasında öğrenci ve öğretmenin birlikte çalışması önemlidir.
	Proje	Projeler, farklı bilgi ve becerilerin ölçülmesinde kullanılabilecek yazılı performans görevlerindendir. Öğrenciler bir yıl içinde istedikleri ders ya da derslerden proje hazırlayabilirler. Projeler mümkün olduğunca çok fazla sayıda bilgi ve beceriyi işe koymayı gerektirecek şekilde tasarlanmalıdır. Sadece ürün olarak değil, projenin bazı kısımları sınıfta yaptırılarak süreç olarak da değerlendirilmeleri daha yararlı olacaktır. Projeler sunum, dergi, makale yazma vb. performans görevleri ile birleştirilerek de kullanılabilir.

**8) Kazanımlar
ve
Etkinlik Örnekleri**

8.1) 6. Sınıf
Kazanımları ve Etkinlik
Örnekleri

KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
1.Düşünme eylemi sırasında sergilenen davranışları fark eder.		Kendisinin ve diğer kişilerin düşünme eylemi sırasında ortaya çıkan davranışlar (konuşma, mimikler, yazma, bakış vb.) açısından ele alınmalıdır.
2.Bir düşünceyi farklı biçimlerde ifade eder.	Nasıl Anlatırım?	Düşüncelerin ifade edilmesinde, ifadenin karşı tarafta oluşturacağı etki ve sözel olmayan iletişim öğeleri (duruş, bakış, mimik, jest, ses tonu vb.) dikkate alınmalıdır.
3.Kelimelerin anlamda yarattığı değişiklikleri çözümler.	Ne Anlama Geliyor?	Kelimelerin anlamda yarattığı değişikliklerde cümle içindeki yeri ve sözcüğe yapılan vurgu üzerinde durulmalıdır.
4.Amaca uygun soru sorar.		
5.Herhangi bir bilgiyi nasıl edindiğini açıklar.		
6.Bilginin değişebileceğini ve gelişebileceğini fark eder.	Plüton Gezegen mi?	
7.Benzerlik ve farklılıkların ölçütlere göre belirlendiğini fark eder.		Öğrencilerin tespit ettikleri benzerlik ve farklılıklardan hareketle “ölçüt” kavramı yapılandırılmalıdır.

KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
8.Eylemlerini, belirlediği/belirlenmiş ölçütlere göre önem sırasına koyar.		Grup adına ölçüt belirlediğinde/kullandığında kendisi dışındaki faktörler de dikkate alınmalıdır.
9.Eylemlerini, belirlediği/belirlenmiş ölçütlere göre öncelik sırasına koyar.		Grup adına ölçüt belirlediğinde/kullandığında kendisi dışındaki faktörler de dikkate alınmalıdır.
10. Bütün-parça ilişkilerini sorgular.	Beynin Senin Olmasaydı?	Nesne, özne, olay ve olgulara ilişkin parçanın bütünün yapısı üzerine etkisi, bazı durumlarda bütünün parçadan farklı olabileceği ve nesne, özne, olay ve olguların bütün-parça içindeki yeri işlenmelidir.
11. Benzerliklerden hareketle genelleme yapar.		Akıl yürütme yöntemlerinden analojiye dayalı akıl yürütme kullanılmalıdır.
12. Şartlar değiştiğinde görüş ve/veya eylemlerin değişebileceğini fark eder.		
13. Amaç ve aracı ayırt eder.		Öğrencilerden amaç belirlemeleri beklenmeyecektir. Amaç-aracı ayrımı, verilen örnek durumlar üzerinde yapılmalıdır.

KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
14. Bir durumun problem olup olmadığına karar verir.		Problemlerle kastedilen matematik, fen vb. problemler olmayıp günlük yaşamla ilgili içeriklerdir.
15. Alternatifli düşünmenin önemini fark eder.		
16. Eylemlerini gerekçelendirir.		
17. Bir olayın birden çok nedeni olabileceğini fark eder.		
18. Mevcut verilerden hareketle tahminde bulunur.		
19. Tahminde bulunmanın kendisi ve başkaları için faydalarını fark eder.		
20. Varsayım oluşturur.		
21. Kendisinin ve diğer kişilerin ifadelerindeki tutarsızlıkları fark eder.	Tutarlı mı ?	
22. Doğru-yanlış kavramlarını değerlendirir.	Doğru ve Yanlış Nedir?	Kavram sorgulama aşamasında birçok becerinin işe koşulması sağlanmalıdır.
23. Atatürk'ün hayatında akıl ve bilimin yerini örnekleriyle açıklar.		

NASIL ANLATIRIM?

Ders : Düşünme Eğitimi
Sınıf : 6
Yaklaşık Süre : 40 dk.
Kazanım : Bir düşünceyi farklı biçimlerde ifade eder.

SÜREÇ

Aşağıda yer alan durumların her birini birden fazla öğrencinin ele alması istenir. Ayrıca bir durumun aynı öğrenci tarafından kaç farklı şekilde ifade edilebileceği de işlenmelidir.

1. Kardeşine, her gece, gece yarısına kadar televizyon izlemesinin doğru olmadığını,
  2. Bir toplantıda konuşmacı olduğunda, düzenli yemek yemenin sağlıklı bir davranış olduğunu,
  3. Fazla asitli içecekler tüketen bir arkadaşına asitli içecekler yerine süt tüketmesinin daha sağlıklı olduğunu,
  4. Sınıf arkadaşına, okul koridorlarında bağırarak koşmaması gerektiğini,
  5. Ağlayan bir arkadaşına yarının daha iyi bir gün olacağını,
  6. Kardeşine, bilgisayarda nasıl yazı yazılacağını,
  7. Sağ ayakkabının bağcığı sol ayakkabına ve sol ayakkabının bağcığı sağ ayakkabına bağlıyken yürümenin nasıl olduğunu,
  8. Arkadaşına, onu çok sevdiğini,
  9. Komşunuza gürültü yaptığını,
  10. Öğretmenine konuyu anlamadığını,
  11. Ailene daha fazla harçlığa ihtiyacın olduğunu,
  12. Sınıfta ders sırasında dışarı çıkmak ihtiyacı duyduğunu,
  13. “Bilmek” ve “inanmak” kelimelerinin farkını,
  14. Bir dikdörtgenin iki uzun kenarı olduğunu,
  15. Televizyonda dün gece izlediğin bir programla ilgili düşünceni,
  16. Sevdiğin müzik türü hakkındaki düşünceni,
- Nasıl ifade edersin?

Değerlendirme: Bu etkinlik aşağıda yer alan ölçüt örneklerini içeren dereceli puanlama anahtarı, derecelendirme ölçeği ya da kontrol listesi kullanılarak değerlendirilebilir. Aşağıdaki form örnek olarak sunulmuştur. Öğretmen tarafından yeniden yapılandırılabilir. Ayrıca form grubun ya da bireysel öğrencilerin değerlendirilmesinde kullanılabilir.

Derecelendirme Ölçeği Örneği

ÖLÇÜTLER	5	4	3	2	1
1. Duruma ilişkin akılcı yorumlar yaptı.					
2. Fikirlerini ve görüşlerini etkili şekilde ifade etti.					
3. Diğer öğrencilerin görüş ve fikirlerini etkili şekilde dinledi.					
4. (Eğer grup değerlendirilmesinde kullanılacak ise) Grup üyeleri ile işbirliği yaptı.					
5.					
6.					

NE ANLAMA GELİYOR?

Ders	: Düşünme Eğitimi
Sınıf	: 6
Yaklaşık Süre	: 40 dk.
Kazanım	: Kelimelerin anlamda yarattığı değişiklikleri çözümler.
Araç-gereç	: Çalışma kâğıdı.

SÜREÇ

Çalışma kâğıdında A alıştırmasının öğrenci tarafından tamamlanması istenir ve öğrenci tamamladığı cümleyi sınıfla paylaşır. B alıştırmasında öğrenciler verilen durumların kendilerine göre anlamını ifade ederler. C ve D alıştırmaları yapılırken sınıf sorgulama topluluğuna dönüştürülmelidir.

A

Boşlukları aşağıdaki kelimelerden uygun olanı ile doldurabilirsin. Ancak boşlukları doldurmadan önce şuna dikkat etmelisin. “Biliyorum.” diyebilmem için emin olman ve seni emin yapan nedeni de söyleyebilmen gerekiyor. Eğer seni emin yapan nedeni söyleyemiyorsan yani bilmiyorsan ve buna rağmen emin hissediyorsan “İnanıyorum.” demen gerekli. Bilmek ve inanmak konusunda kararsızsan “Şüphe ediyorum.” veya “Emin değilim.” diyebilirsin.

Biliyorum	Şüphe ediyorum
İnanıyorum	Yanlış olduğuna inanıyorum
Bilmiyorum	Emin değilim

1. Şimdi okulda olduğuma/olduğumu .....
2. Çınar ağacının yaprağının yeşil olduğuna/olduğunu .....
3. Gökyüzünün renginin mavi olduğuna /olduğunu .....
4. Sıra arkadaşımın adının ..... olduğundan/olduğuna .....
5. Başka gezegenlerde hayat olduğundan / olduğuna .....
6. Hayvanların da duygulara sahip olduğuna / olduğundan .....

B

Aşağıdaki durumların anlamı nedir?

1. En iyi arkadaşını anlamamanın,
2. Okuduğun bir şiiri anlamamanın,
3. Futboldan anlamamanın,
4. Arabalardan anlamamanın,
5. Kendini anlamamanın,
6. Matematik dersinde bir konuyu anlamamanın,
7. Kendinin/komşunun veya birinin evcil hayvanını sevmenin,
8. Büyükanne veya büyükbabanı anlamamanın,

C

Aralarındaki fark nedir?

1. Bilmek – İnanmak
2. Bilmek – Anlamak
3. Bilmek - Sanmak
4. Anlamak - Anlamamak
5. Bilmek - Bilmemek

D

1. Bilmek ile inanmak farklı mıdır? Neden?
2. Bir şeyi inanmadan bilebilir miyiz?
3. Bilmeden bir şeye inanabilir miyiz?
4. Bir şeyi inanmadan anlayabilir miyiz?
5. Anlamadan bir şeye inanabilir miyiz?
6. Sen dürüstlüğü inanıyorsan bu aşağıdakilerden hangi anlama gelir? Neden?
  - a. İnsanlar dürüştür.
  - b. İnsanlar dürüst olmalıdır.
7. Sen hayaletlere inanıyorsan, bu aşağıdakilerden hangi anlama gelir? Neden?
  - a. Hayaletler vardır.
  - b. Hayaletler olmalıdır.

Değerlendirme: Bu etkinlik aşağıda yer alan ölçüt örneklerini içeren dereceli puanlama anahtarı, derecelendirme ölçeği ya da kontrol listesi kullanılarak değerlendirilebilir. Aşağıdaki form örnek olarak sunulmuştur. Öğretmen tarafından yeniden yapılandırılabilir. Ayrıca form grubun ya da bireysel öğrencilerin değerlendirilmesinde kullanılabilir.

Dereceli Puanlama Anahtarı Örneği

ÖLÇÜTLER	4	3	2	1
1. Etkinliğe katılım	Etkinliğe katılmak konusunda oldukça istekli davrandı. Diğer arkadaşlarını da etkinliğe katılmaları konusunda teşvik etti.	Etkinliğe katılmak konusunda istekli davrandı.	Etkinlik sırasında bazı yerlerde ilgisini kaybetti.	Etkinliğe pek fazla katılmadı. Etkinlik sırasında oldukça ilgisiz davrandı.
2. Kavrama	Kavramları oldukça doğru ve yerinde kullandı. Tartışmalar sırasında kendi yaşantısıyla da ilişkilendirme yaptı ve yorum kattı.	Kavramları genellikle doğru ve yerinde kullandı. Zaman zaman kendi yorumlarını kattı.	Kavramları bazı zamanlarda doğru kullandı. Ancak bazı kavramların kullanımı sırasında hatalar yaptı.	Çok az kavramı doğru kullandı.
3. Tartışma	Tartışma sırasında düşüncelerini açık ve net bir şekilde ifade etti. Diğerlerini etkili şekilde dinledi. Eleştirilere açık olduğunu gösterdi.	Tartışma sırasında genellikle düşüncelerini açık bir şekilde ifade etti. Diğerlerini dinledi. Çoğu zaman eleştirilere açık olduğunu gösterdi.	Tartışmalara ara sıra katıldı. Bazı zamanlarda düşüncelerini ifade etti. Eleştirilere kimi zaman tepki gösterdi.	Genelde başkalarının düşüncelerini onayladığını gösteren ifadelerle Tartışmaya nadiren katıldı.
4.				

PLÜTON GEZEĞEN Mİ?

Ders	: Düşünme Eğitimi
Sınıf	: 6
Yaklaşık Süre	: 40 dk.
Kazanım	: Bilginin değişebileceğini ve gelişebileceğini fark eder.
Araç-gereç	: Metinler.
Kaynaklar	: 1) Bıg Bang Teorisine Kadarki Bilim Tarihi, Caner Taslaman, http://www.bigbang.gen.tr/bolum2.asp (27 Temmuz 2006). 2) http://www.milliyet.com/2006.08.25/yasam/yas11.html .

SÜREÇ

1. Metinler öğrencilerle paylaşılır.
2. Aşağıda yer alan 1 numaralı soru ile metnin öğrencilerce doğru anlaşılıp anlaşılmadığı kontrol edilir.
3. 2, 3 ve 4. sorularla sınıf sorgulama topluluğuna dönüştürülmelidir.
4. 5. soru ile öğrencilerin yeni öğrenmeleri ile kendi deneyimlerini karşılaştırmalarına olanak sağlanır.
5. Etkinlik sonunda öğrencilere neler kazandıkları sorulur, cevaplar sınıfta paylaşılır.
6. Öğretmenler metinlerdeki örnek durumları ele alırken değişme ve gelişmenin devam eden bir süreç olduğunu vurgular.

Sorular

- 1- Yukarıda verilen durumlardan çıkan genel sonuç nedir?
- 2- Yukarıdaki durumlarda verilen eski bilgiler hâlâ bilgi midir? Neden?
- 3- Zaman içinde hiç değişmeyecek bir bilgi var mı? Varsa örnek veriniz?
- 4- Bilgi gelişmesi ve değişmesi aynı şey midir? Neden?
- 5- Sizlerin de doğru bildiğiniz fakat sonradan değişen bilgileriniz oldu mu?

Metinler

Plüton Gezegen mi?

Güneş Sistemi'nde Dünya'nın 8 değil 7 kardeşi kaldı. Çek Cumhuriyeti'nde yapılan gökbilimciler kongresinde gezegen kavramı yeniden tanımlanmıştır. Yeni tanıma göre, gökbilimciler kongresinde alınan bir kararla, “kendine ait bir yörüngesi olmayan” Plüton gezegen statüsünden çıkarıldı. Uluslararası Astronomi Birliği, geçen hafta Güneş Sistemi'ndeki gezegen sayısının 9'dan 12'ye çıkarılmasını önermişti. Ancak son yapılan toplantıda bu önerinin reddedilmesinin yanında Plüton da gezegen statüsünü kaybetti. Plüton 1930'da keşfedilmiş ve Güneş Sistemi'nin 9. ve son gezegeni olarak kabul edilmişti. Güneş Sistemi'nde 9 gezegen olduğunu yazan bütün kitapların da güncellenmesi gerekiyor.

Dünyanın Şekli

Günümüzde on yaşında bir çocuk için bile sıradan olan bilgiler, eski çağların insanları için çözülemez bilmecelerdi. Sümer, Babil ve Yunanlılar dünyanın şekline ilişkin çeşitli tahmin ve teorilerde bulunmuşlardı.

...“Aristo, Dünya'nın sabit merkez olduğunu; bütün gezegenlerin, yıldızların, Güneş'in ve Ay'ın, Dünya'nın çevresinde döndüklerini savunuyordu. O'na göre yıldızların ham maddesi ve Dünya'nın ham maddesi birbirlerinden tamamen farklıydı. Yıldızlar ezeli bir yakıtla yakılmışlardı. Bunlar hem ezeli, hem de ebediydi. Oysa Dünya, kusurlu ve eksikti, yıldızlar gibi mükemmel değildi.”...

...Batlamyus, Aristo'dan aldığı mirası da kullanarak, kendi astronomik modelini ortaya koydu. Bu modele göre Dünya merkezdeydi. O dönemde bilinen beş gezegen Merkür, Venüs, Mars, Jüpiter, Satürn ve onlarla beraber Ay ve Güneş, Dünya'nın etrafında dönüyordu. Yıldızlar ise en dışarıdaki en geniş halkadaydılar...

...Kopernik, Yunan Döneminden beri yürürlükte bulunan Yer Merkezli Evren Kuramı'nın yerine, Güneş Merkezli Evren Kuramı'nı kurmuştur. Yer'in, Güneş'in çevresinde dairesel bir yörünge üzerinde dolanan bir gezegen olduğunu savunmuştur. Bu kuram bugün bütün dünya tarafından kabul edilmiştir.

BEYNİN SENİN OLMASAYDI?

Ders	: Düşünme Eğitimi
Sınıf	: 6
Yaklaşık Süre	: 40 dk.
Kazanım	: Bütün- parça ilişkilerini sorgular.

SÜREÇ

1. Öğrencilerin dikkatini çekmek amacıyla “Yağmur Damlası” başlıklı metin öğrencilerle paylaşılır.
2. Öğrencilerle **A**, **B** ve **C** bölümlerinde yer alan durumlarına ilişkin verilen sorular tartışılarak öğrencilerin parçanın bütün üzerine etkisini sorgulamaları sağlanır.

Yağmur Damlası

Geçen gün arkadaşım Mete ile yürüyorduk. Mete’ye “Yağmur yağıyor.” dedim. O da bana “Olur mu öyle şey sadece iki tane yağmur damlası düştü diye yağmur mu yağar.” dedi. Ben de ona “Kaç tane damla yağmur eder?” dedim. Sonra başladık Mete ile tartışmaya...

A

- a. Bir ormandaki ağaçların yarısı orman yangınında yok olsa kalan ağaçlar orman oluşturur mu?
- b. Bir ormandaki ağaçların 3/4’ü orman yangınında yok olsa kalan ağaçlar orman oluşturur mu?
- c. Aynı ormanda sadece 10 ağaç kalmış olsa kalan ağaçlar orman oluşturur mu?
- d. Aynı ormanda sadece 1 ağaç kalmış olsa kalan ağaç orman oluşturur mu?
- e. Cadde kenarındaki ağaçlar bir orman mıdır?

B

Aşağıdaki durumlarda otobüs hala otobüs müdür?

- a. Otobüse kamyon motoru takıldığında,
- b. Koltukları çıkarıldığında,
- c. Benzinle çalıştığında,
- d. Uçma özelliği eklendiğinde,
- e. Otobüs şoförü başka bir araç kullandığında,
- f. Muavini olmadığında.

C

Öğrencilerden aşağıdaki soruları tartışmaları istenir.

Aşağıdaki durumlar oluştuğunda sen halâ sen misindir?

- a. Farklı bir isme sahip olsaydın,
- b. Farklı bir yüze sahip olsaydın,
- c. Farklı bir bedene sahip olsaydın
- d. Farklı bir beyne sahip olsaydın,
- e. Farklı bir parmak izine sahip olsaydın,
- f. Farklı bir aileye sahip olsaydın,
- g. Afrika’da doğup büyümüş olsaydın.

TUTARLI MI?

Ders	: Düşünme Eğitimi
Sınıf	: 6
Yaklaşık Süre	: 40 dk.
Kazanım	: Kendisinin veya diğer kişilerin ifadelerindeki tutarsızlıkları fark eder.

SÜREÇ

A alıştırmaları çalışma kâğıdı şeklinde öğrencilere dağıtılır veya cümleler tek tek okunur. İfadelerin anlamlarında tutarsızlık olup olmadığı ve nedeni üzerinde tartışılır. Var olan tutarsızlıklar düzeltilir. B alıştırmaları ile devam edilir.

A

1. Kitapları severim; ama zevkime uygun, ilginç kitaplar bulamıyorum. Bu yüzden de kitap okumuyorum.
2. Dürüst insanları severim. Arkadaşlarımla bana karşı dürüst davranmalarını beklerim. Tabi ki ben de onlara karşı dürüst davranmaya özen gösteririm.
3. Ablamın başarılarından dolayı ona hayranlık duyuyorum. Ama cesaretli ve çalışkan olmasından nefret ediyorum.
4. Turuncu benim en sevdiğim renktir. Eşyalarımı satın alırken ve kıyafet seçerken içinde turuncu olmasına dikkat ederim.
5. Sütün her yaşta insana yararlı olduğunu öğrendim. Fakat sütü bebekler içer ve ben bebek değilim. Benim daha fazla süte ihtiyacım yok!
6. Eğer ödevlerimi yaparsam başarımla artar. Bu yüzden ödevlerimi yapacağım ve notlarımı yükselteceğim.
7. Ben bir vejetaryenim. Hafta sonları hariç!
8. Soğanı severim ama nefesimin kokmasına sebep oluyor. Bundan dolayı soğanı sevmiyorum.
9. Ödevlerimi her zaman yaparım. Eğer yapmazsam mutlaka geçerli bir mazeretim vardır.
10. Büyüdüğümde doğa ile ilgili araştırmalar yapmaya karar verdim. Çünkü bütün hayvanları ve bitkileri çok seviyorum. Onlarla ilgili daha çok şey öğrenmek istiyorum.
11. Hiç kimseden borç para almam. Eğer alırsam, mutlaka zamanında geri öderim.

B

1. Öğrencilerin çevresindeki insanların ifadelerindeki tutarsızlıkları düşünmeleri istenir. Düşündükleri uygun örnekleri yazıp arkadaşlarıyla paylaşmaları sağlanır.
2. Öğrencilerin kendi ifadelerindeki tutarsızlıkları düşünmeleri istenir. Düşündükleri uygun örnekleri yazıp arkadaşlarıyla paylaşmaları sağlanır.

DOĞRU ve YANLIŞ NEDİR?

Ders: : Düşünme Eğitimi
Sınıf : 6
Yaklaşık Süre : 40 dk.
Kazanım : Doğru ve yanlış kavramlarını değerlendirir.
Kaynak : (D alıştırması) Lipman and Sharp, Social Inquiry, 1980, USA, sf.157.
(A alıştırması, 3. soru) Nuran Direk, Filozof Çocuk, Pan Yayıncılık, 2006, sf. 104.

SÜREÇ

Aşağıda yer alan A, B, C alıştırmalarından seçtiğinizle sınıfı bir soruşturma topluluğuna dönüştürmeniz önerilir. D, F, G alıştırmaalarını çalışma kâğıdı olarak dağıtabilir veya sözlü olarak sınıfa yöneltebilirsiniz.

A.

1. Bir şey ne zaman doğrudur?
2. “Her zaman” ve “bazen” doğru olan şeylere örnek verebilir misin? “Hiçbir zaman” doğru olmayan bir şey var mıdır?
3. Mutlak ve değişmez bir doğru var mıdır? Niçin?
4. Bir şey doğru ise
    faydalıdır,
    uygundur,
    tutarlıdır,
    gerçektir,
    güzeldir,
    iyidir,
    herkes onu yapar, seçeneklerini en çok katıldığından en az katıldığına doğru sıralar mısın?
(Aşağıdaki soruları cevaplara göre yöneltmelisiniz).
Her doğru faydalı mıdır?
Her doğru uygun mudur?
Her doğru tutarlı mıdır?
Her doğru gerçek midir?
Her doğru güzel midir?
Her doğru iyi midir?
Bir şeyi herkesin yapması doğru olduğunu gösterir mi?

B.

1. Bir şey yanlış ise
    Çevreye zarar veriyordur,
    Kimse onu yapmıyordur,
    Öğretmenim yapmamam gerektiğini söyler,
    Yaparsam arkadaşlarım beni ayıplar,
    Yaptığımda üzülürüm, seçeneklerinden birini seçer misin?

C.

1. Doğru ve yanlış zamana göre değişir mi?
2. Doğru ve yanlış yere göre değişir mi?
3. Doğru ve yanlış kişiye göre değişir mi?

D.

Doğruyu nasıl bulursun?

Doğru farklı şekillerde bulunabilir mi? Aşağıda bazı durumlar ve bu durumlarda doğrunun nasıl bulunacağına ilişkin farklı yollar var. Bir yol seç ve neden seçtiğini açıkla.

1. Saatin kaç olduğunu,	a. görüntüsüne bak,
2. Kaç yaşında olduğunu,	b. ansiklopediye bak,
3. Ankara'nın Sivas'a kıyasla Türkiye'nin daha batısında olduğunu,	c. öğretmenine sor,
4. Uzunlukların metre ile ölçüldüğünü,	d. ailene sor,
5. Mustafa Kemal Atatürk'ün Türkiye'nin kaçınıcı cumhurbaşkanı olduğunu,	e. saate bak,
6. Tuz ve şekerin tadının farklı olduğunu,	f. karşılaştığın ilk yabancıya sor,
	g. araştırma projesi organize et,
	h. televizyon izle,
	i. güneş saatine bak,
	j. güneş ışığının yukarıdan direk geldiğini görüyorsan,
	k. en iyi arkadaşına sor,
	l. tadına bak,

E.

Aşağıdaki cümlelerde “yanlış” kelimesi yerine kullanılabilecek başka bir kelime düşün.

1. Bu **yanlış** hemen düzeltilmeli.
2. **Yanlış** okuyorsun.
3. Cevap kâğıdındaki üç **yanlış** cevap doğru cevaplarından birini eksiltiyor.
4. **Yanlış** adamı işe almışsınız.
5. Dolaptan **yanlış** tabağı getirmiştin, çukur olanı istemiştin.

F.

Aşağıdaki cümlelerde “doğru” kelimesi yerine kullanılabilecek başka bir kelime düşün.

1. Annem, büyükbabama Atatürk Caddesine kütüphane açmanın **doğru** olduğunu söyledi.
2. Uzun bir tartışmanın ardından kız kardeşime “Tamam, sen **doğrusun** ve bu konuda daha fazla konuşmak istemiyorum.” Dedim.
3. Öğretmenim ödev kâğıdımın sağ üst tarafına “hepsi **doğru**” yazmış.
4. Şiir yazarken, söylemek istediğimi anlatacak **doğru** sözcüğü bulabilmek için uzun süre düşünüyorum.
5. Matematikte, 4 daima şu sorunun **doğru** cevabıdır, “2, 2 daha kaç eder?”

G.

1.Bana göre doğru.....
.....
.....
.....
.....

2. Bana göre yanlış.....
.....
.....
.....
.....

8.2) 7. Sınıf
Kazanımları ve Etkinlik
Örnekleri

KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
1. Düşünerek yapılan ve düşünmeden yapılan eylemleri ayırt eder.	Düşünürken	Düşünmeden yapılan eylemlerden kastedilen düşüncesizlik olmayıp uyumak nefes almak vb. eylemlerdir.
2.Kendisini düşünmeye yönelten nedenleri açıklar.	Neden Böyle Düşündüm?	
3. Kelimelerin gerçek ve mecaz anlamlarını ayırt eder.	Mecaz Nedir?	
4. Söz ve söz gruplarının cümle içinde farklı anlamlara gelebileceğini fark eder.	Aynı mı? Farklı mı? Bakmak ve Görmek	
5. Soru ve cevap ilişkisini değerlendirir.		
6. Bilgi paylaşımının gerekliliğini değerlendirir.	Kör Adamlar ve Fil	
7. Ölçüt belirlerken öznel ve nesnel davranması gerektiren durumları ayırt eder.		
8. Özne, nesne, olay ve olguları belirlediği/belirlenmiş ölçütlere göre sınıflandırır.	Elmalar ve Havuçlar	

KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
9. Bütün ve bazı ifadelerinin cümlelerin doğruluk değerine etkisini değerlendirir.		
10. Tümdengelimle dayalı olarak genelleme yapar.		
11. Eylemlerinde göz önüne alacağı şartları değerlendirir.		
12. Amaca uygun araç belirler.	Amaç mı? Araç mı?	
13. Bir durumun problem olup olmadığının kişilere ve şartlara göre değiştiğini fark eder.	Problem mi?	Problemlerle kastedilen matematik, fen vb. problemler olmayıp günlük yaşamla ilgili içeriklerdir.
14. Alternatife ihtiyacı olan ve olmayan durumları belirler.		
15. İhtiyaç ve seçenek ilişkisini görerek, alternatifler arasından en uygununu seçer.		
16. Verilen veya gösterilen gerekçelerin uygunluğunu değerlendirir.		

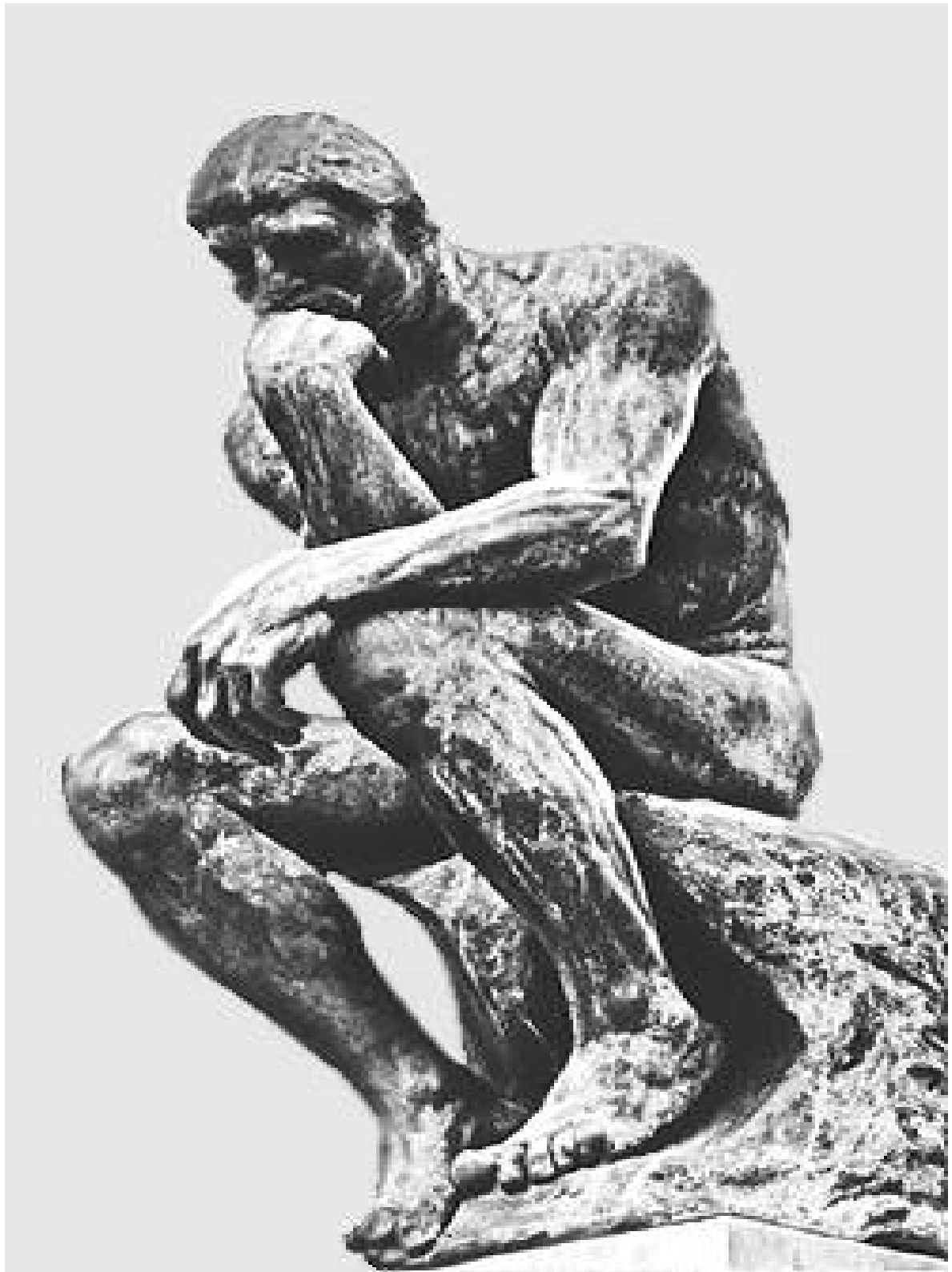
KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
17. Olayları çoklu neden ve çoklu sonuç ilişkisine göre değerlendirir.		
18. Kendisinin ve diğer kişilerin eylemlerinin olası sonuçlarına ilişkin tahminde bulunur.		
19. Varsayımlara dayalı olarak olası durumları değerlendirir.		
20. İfade ve eylem arasındaki tutarsızlıkları değerlendirir.		
21. Sorumluluk kavramını değerlendirir.		Kavram sorgulama aşamasında birçok becerinin işe koşulması sağlanmalıdır.
22. Atatürk'ün düşünce ve düşüncüyü açıklama özgürlüğüne verdiği önemi örnekleriyle açıklar.		

DÜŞÜNÜRKEN

Ders	: Düşünme Eğitimi
Sınıf	: 7
Yaklaşık Süre	: 40 dk.
Kazanım	: Düşünme eylemi sırasında sergilenen davranışları fark eder (6.Sınıf). Düşünerek yapılan ve düşünmeden yapılan eylemleri ayırt eder.
Araç- Gereç	: Fotoğraf

SÜREÇ

1. Resim öğrencilere gösterilir.
2. Öğrencilere;
  - Resimdeki kişinin ne yaptığı sorulur.
  - Düşünüyor cevabı alındıktan sonra bu fikre nasıl ulaştıkları sorgulanır.
3. Ardından aşağıdaki sorular öğrencilere yöneltilir.
  - Düşünürken ne yaparsın?
  - Mimiklerin ile düşünmen arasında bir ilişki olduğunu düşünüyor musun? Nasıl?
  - Düşünürken herkes aynı şekilde mi hareket eder?
4. Aşağıdaki örnek durumlar birer birer okunur ve her birinin ardından;
“Bu durum düşünmeyi içeriyor mu? Neden?” Sorusu yöneltilir. Öğrencilerin birbirlerinin fikirleri üzerine tartışmaları sağlanır.
  - Piknik planı yapmak
  - Ödev yapmak
  - Yediklerini sindirmek
  - Muz kabuğunu soymak
  - Kitap okumak
  - Televizyon programı hakkında tartışmak
  - Uyumak
  - Haksızlıktan nefret etmek
  - Yüzmek
  - Koşmak
  - Yüzünü yıkamak
  - Nefes almak
  - Gülmek
  - Telefonla konuşmak

NEDEN BÖYLE DÜŞÜNDÜM?

Ders : Düşünme Eğitimi
Sınıf : 7
Yaklaşık Süre : 40 dk.
Kazanım : Kendisini düşünmeye yönelten nedenleri açıklar.

SÜREÇ

1. Sınıf, mevcuda göre en fazla 5 veya 6 gruba bölünür.
2. Öğrencilerden, öğretmenin uyarısından sonra yaklaşık bir dakika boyunca gözlerini kapalı tutmaları istenir.
3. Bir dakikanın sonunda gözlerini açmaları istenir.
4. Her gruptan bir öğrenciye söz hakkı verilir, gözlerini kapattıklarında ne düşündükleri sorulur.
5. Daha sonra aynı öğrencilere yeniden söz hakkı verilerek neden böyle düşündükleri sorulur.
6. Etkinliğin ikinci aşamasında grup çalışması yapılır; her gruptan bir kâğıda düşündüklerini ve sebeplerini iki ayrı başlık altında yazmaları istenir.

Düşündüklerim

.....
.....
.....
.....
.....

Sebepleri

.....
.....
.....
.....
.....

7. Grup içindeki her öğrencinin düşündüklerini ve sebeplerini yazmaları istenir.
8. Grup içinde düşünceler ve sebepleri yazıldıktan sonra, düşünceler konularına göre grup üyeleri tarafından gruplanabilir (nesne, eylem, kişi gibi).
9. Grup içi çalışmalar tamamlandıktan sonra her grup kendi çalışmasını sunar ve dersin sonunda karşılaştırmalar yapılır.
10. Bunların dışında son günlerde sıklıkla düşündükleri bir şeyi ve neden bunu düşündüklerini söylemeleri istenebilir.
11. Aşağıdaki sorular gerekçeleri ile birlikte tartışılır.
  - a) İnsanlar sebepsiz yere düşünebilir mi?
  - b) Sence insanların en çok düşündükleri şey nedir? Niçin?
  - c) İnsan dışındaki canlılarda bir sebebe bağlı olarak düşünebilirler mi?
  - d) Bir düşüncenin birden fazla sebebi olabilir mi?

MECAZ NEDİR?

Ders	: Düşünme Eğitimi
Sınıf	: 7
Yaklaşık Süre	: 40 dk.
Kazanımlar	: Kelimelerin gerçek ve mecaz anlamlarını ayırt eder.

SÜREÇ

Aşağıda verilen çalışma kâğıdında A ve B bölümlerinin öğrenci tarafından tamamlanması istenir. A bölümünü tamamladıktan sonra öğrencilerin cevapları alınır. B bölümünün işlenişine de aynı şekilde devam edilir.

A

Arkadaşın sana “başım dönüyor” dediğinde, başının tıpkı havaya atılan bir top gibi döndüğünü düşünüyor musun? Aslında arkadaşının başı bu şekilde dönmüyor. Arkadaşının bu ifadesi mecazlı bir anlatımdır. Birinci sütundaki mecazlı ifadeler ile ikinci sütundaki açıklamaları eşleştirir misin? (Bir ifade bir açıklama ile bir kez eşleşmektedir).

1. Ahmet “ Başım dönüyor. ” dedi.	A. Acıktım.
2. Gökçe “ Kulaklarım çınlıyor. ” dedi.	B. Birisinin benim hakkımda konuştuğunu düşünüyorum.
3. Emel “ Dişlerim birbirine vuruyor. ” dedi.	C. Çok üşüdüm.
4. Bahar “ Dizlerimin bağı çözüldü. ” dedi.	D. O kadar çok konuştu ki...
5. Alp “ Karnım zil çalıyor. ” dedi.	E. Duyduklarım beni çok üzdü.
6. Aylin “ Başım çatlıyor. ” dedi.	F. Çok özledim.
7. Cem “ Kızım burnumda tütüyor. ” dedi.	G. Söyleyecek bir şey bulamadım.
8. Çiğdem “ Çenesi düştü. ” dedi.	H. Sersemlemiş hissediyorum.
9. Sezgin “ Yüreğim yanıyor. ” dedi.	I. Aşırı heyecanlandım.
10. Aytuğ “ Boğazım düğümlendi. ” dedi.	J. Hiç bu kadar üzülmemiştim.
11. Zeynep “ Başımdan kaynar sular döküldü. ” dedi.	K. Başım çok ağrıyor.

B

Aşağıdaki mecazlı ifadelerin verilen seçeneklerden hangisine uyduğunu söyler misin?

İfadeler	Yanlış fakat mecaz	Yanlış ve mecaz değil	Yanlış değil ve mecaz değil	?
1. Kız kardeşim bir mücevher.	☐	☐	☐	☐
2. Yaşam bir salkım üzümdür.	☐	☐	☐	☐
3. Çarşamba günü bir kâbus gibiydi.	☐	☐	☐	☐
4. Maçtan sonra yüzü pancar gibi kızarmıştı.	☐	☐	☐	☐
5. Dünya bir gezegendir.	☐	☐	☐	☐
6. Bebeğin sesi kedi miyavlaması gibi.	☐	☐	☐	☐
7. Karpuzun içi bir domates kadar kırmızı.	☐	☐	☐	☐
8. Elimdeki portakal bir top gibi yuvarlak.	☐	☐	☐	☐
9. Annem bir melektir.	☐	☐	☐	☐
10. Tümer keçi gibi inatçıdır.	☐	☐	☐	☐
11. Aslı'nın saçları Rapunzel* kadar uzundur.	☐	☐	☐	☐

---

* Rapunzel, çok uzun saçlarıyla tanınan bir masal kahramanıdır.

AYNI MI? FARKLI MI?

Ders	: Düşünme Eğitimi
Sınıf	: 7
Yaklaşık Süre	: 40+40 dk
Kazanımlar	:Söz ve söz gruplarının cümle içinde farklı anlamlara gelebileceğini fark eder.
Araç-Gereç	:Çalışma kağıtları

SÜREÇ

Aşağıda verilen çalışma kâğıdında A, B ve C bölümlerinin öğrenci tarafından tamamlanması istenir. A bölümünü tamamladıktan sonra öğrencilerin cevapları alınır. B ve C bölümlerin işlenişine aynı şekilde devam edilir.

A

Aşağıdaki cümlelerde koyu yazılmış kelimelerin anlamının iki cümlede aynı mı, farklı mı olduğuna karar ver.

	Aynı	Farklı	?
1. Bir su kuyusunun derinliğini nasıl ölçebiliriz? Emel'i parkta derin derin düşünürken buldum.	☐	☐	☐
2. Atina'da 2004 yılında yapılan 28 nci Olimpiyat Oyunlarında takım sporlarında dünya rekoru kırıldı mı? Kalbim kırıldığında içimden kimseyle konuşmak gelmez.	☐	☐	☐
3. Köşedeki marketten sağa doğru dönersen eski çeşmeyi görürsün. Ne kadar doğru bir seçim, kravat bu takıma çok yakışmış.	☐	☐	☐
4. Bu söylediklerini hoş karşılayamayacağım. Öğretmenine adıyla hitap etmen hoş olmadı.	☐	☐	☐
5. Ümitköye gitmek için farklı bir yol daha var. Kısa zamanda büyük işler yapmanın yolu nedir?	☐	☐	☐
6. Annemi çeşit çeşit çiçeklerle karşıladım. Senden bu çeşit bir davranış beklemiyordum.	☐	☐	☐
7. Farklı düşünen insanlarla konuşmaktan hoşlanıyorum. Ayakkabın benimkinden farklı mı?	☐	☐	☐
8. Kurtuluş filminde Atatürk rolünü oynayan aktörün adını anımsıyor musun? En son ne zaman saklambaç oynadık ?	☐	☐	☐
9. Gerçeği görmek için daha çok okuman gerekiyor. Köye amcamı ziyarete gittiğimde tarlada çalışmanın ne kadar zor olduğunu gördüm .	☐	☐	☐
10. Sabah ki görüşmenin verimli geçtiğini söyleyemem. Son görüşmemizde ona bir hediye verdim.	☐	☐	☐

11. **İyi** bir araba kaç para eder?
Ahmet “Merhaba, **iyi** misin?” diye söze başladı.

□ □ □

B

“**Açık**” kelimesinin kullanıldığı cümlelerdeki anlamını sağ sütunda bulabilir misin?
(Sağ ve sol sütundakiler birer kez eşleşmektedir).

1. Rüyamı anlatınca Elif bana güldü ve “Üstün açık kalmış galiba” dedi.	
2. “Kapı açık , arkayı dön ve çık, istenmiyorsun artık.” Bu şarkıyı anımsıyor musun?	a. kapalı olmayan
3. Açık adımlarla koşan at, birinciye yetişti.	b. örtüsüz
4. Aradaki açığı kapatabilmen için çok çalışman gerekiyor.	c. aralık, mesafe
5. Resim dersinde, öğretmenimiz, “Kağıtta açık yer bırakmayın, her yeri doldurun.” dedi.	d. aralığı çok
6. Genç kız, arkadaşına, “Daha açık anlatabilir misin, lütfen.” dedi.	e. kolay anlaşılır
7. Taksi şoförü yolun açık olmadığına dair bir işaret görememişti.	f. boş
8. Bahar düğününde sırtını açıkta bırakan bir gelinlik tercih etmişti.	g. örtüsüz, çıplak
9. En sevdiğim renk açık yeşildir.	h. engelsiz
10. (Pazar günü) Bu gün açık eczane bulmak öyle zor ki...	i. işler durumda olan
11. Hepimizin talihi açık olsun.	j. koyu olmayan
12. Eti açıkta bırakırsan kedi kapar.	k. kapalı olmayan yer
13. Tren yolu şehrin açığından geçer.	l. uygun, elverişli
14. Ahmet Bey eşine sitem ediyordu: “Bu kadar alış veriş yaparsan bütçemizin açık vereceğini daha önce söylemiştim.”	m. Hesap sonunda ortaya çıkan para ya da mal eksikliği
15. Denizciler Marmara açıklarında boş bir tekne gördüklerini Sahil Güvenlik Komutanlığına bildirdiler.	n. bir yerin biraz uzağı
	o. Denizin kıyıdan uzakça olan yeri

C

Görmek kelimesinin birden çok anlamı vardır fakat en çok kullanılan iki tanesi şunlardır:

1. Gözle ve ışık yardımıyla bir şeyin varlığını duymak.
2. Anlamak, sezmek.

Aşağıdaki cümlelerde “**görmek**” kelimesinin hangi anlamda kullanıldığına karar verir misin? İki anlamıyla da kullanıldığını düşünmüyorsan ? seçeneğini işaretleyebilirsin.

	1.Gözle ve ışık yardımıyla bir şeyin varlığını duymak	2.Anlamak, sezmek	?
1. “Güneşin ilk ışıklarını görüyor musun?”	☐	☐	☐
2. Bir filmde doktor hastanın gözündeki bantları açar ve hasta “ Görüyorum. ” der.	☐	☐	☐
3. Aylin kaza anını anlatırken “Kafamı çarptım ve sonra yıldızları gördüm. ” der.	☐	☐	☐
4. Etraf zifiri karanlık olduğunda hiçbir şey göremezsın.	☐	☐	☐
5. Atıl ileri doğru koşarak “Şimdi beni görün. ” dedi.	☐	☐	☐
6. “Dün toplantıda tanıdıklardan kimseyi gördün mü?”	☐	☐	☐
7. Özlem pilotların koruyucu gözlüklerini takar ve ”Bu şeylerle nasıl görebildiğini anlayamıyorum.” der.	☐	☐	☐
8. (Ahmet milli piyango biletine ikramiye çıkan arkadaşıyla konuşmaktadır). “Madem ikramiye kazandın bizi de gör. ”	☐	☐	☐
9. Yürüyen adam kendi kendine söyleniyordu: “İşin kötü bir sonuca varacağını görüp de hiçbir şey yapmamış.”	☐	☐	☐

BAKMAK VE GÖRMEK

Ders	: Düşünme Eğitimi
Sınıf	: 7
Yaklaşık Süre	: 40 dk.
Kazanımlar	:Söz ve söz gruplarının cümle içinde farklı anlamlara gelebileceğini fark eder.
Araç-Gereç	: Çalışma kâğıtları

SÜREÇ

Aşağıda verilen çalışma kâğıdında A, B ve C bölümlerinin öğrenci tarafından tamamlanması istenir. A bölümünü tamamladıktan sonra öğrencilerin cevapları alınır. B ve C bölümlerin işlenişine aynı şekilde devam edilir.

A

Aşağıdaki iki sütunda “**bakmak**” kelimesinin kullanıldığı düşünce veya ifadeler vardır. Sağ ve sol sütundaki ifade veya düşünceleri “bakmak” kelimesinin aynı anlamda kullanılmış olmasını dikkate alarak eşleştirir misin? (Sağ sütundakilerle sol sütundakiler birer kez eşleşmektedir).

1. “Evet” diyerek arabaya doğru dikkatlice baktım .	A. Öğrencilik yıllarım aklıma geldiğinde “sokağa bakan pencereleri olan küçük bir okul anımsıyorum.
2. Elçin Hanım ev sahibine “Evin arkası nereye bakıyor ?” diye sordu.	B. Öğretmenimiz dışarıya bakarak, dalmış olan Ahmet’e “Nereye bakıyorsun ?” diye bağırdı.
3. Kendine iyi bakan insanların yaşını göstermediğini düşünüyorum.	C. Yemeğin tadına birde sen bakar mısın, mükemmel olmasını istiyorum.
4. Arkadaşım “Şu hesaba sende bakar mısın?” diye sordu.	D. İyi bakılan taylar güzel bir at olabilir.
5. Her kurumda temizlik işlerine bakan bir görevli var mıdır? Diyerek kendi kendime sordum.	E. Babam “Onun söylediğine bakma .” Diyerek beni teselli etmeye çalıştı.
6. Hata yaptığımız durumlarda “Lütfen, kusuruma bakmayın .” diyebilmeliyiz.	F. Annem daima “Sen derslerine baksan iyi edersin.” diyor.

B

Aşağıdaki soruları cevaplandırır mısın? Unutma, cevabını ayrıntılı olarak açıklamalısın.

1. Bakıp da görmemek mümkün müdür?
2. Görüp de bakmamak mümkün müdür?
3. Göz kapaklarımız kapandığında bu bir şeye bakmak istemediğimiz anlamına gelir mi?
4. Sadece gözlerimizle mi görürüz?

C

Aşağıdaki cümlelerin anlamını değiştirmeden “acı” kelimesinin yerine başka kelimeler kullanabilir misin?

1. “Biber yüzünden dudaklarım ve dilim **acıdı**.”
2. “Bu **acı** biberi niye satın aldın ki!”
3. “Pazılarındaki **acı** kuvvete güvenerek ileri doğru atıldı.”
4. “Bu ses de ne?” “**Acı acı** havlayan bir köpek olmalı.”
5. “Dışarıda **acı** bir rüzgâr esiyordu.”
6. “Mektup baştan sona **acı** sözlerle doluydu.”
7. “Yüreğimde bir **acı** hissettim.”
8. Son okuduğum roman “Dışarıda **acı** bir rüzgâr esiyordu.” Cümlesiyle başlıyordu.
9. Burçak “Elimi **acıttın!**” diye bağırdı.

KÖR ADAMLAR VE FİL

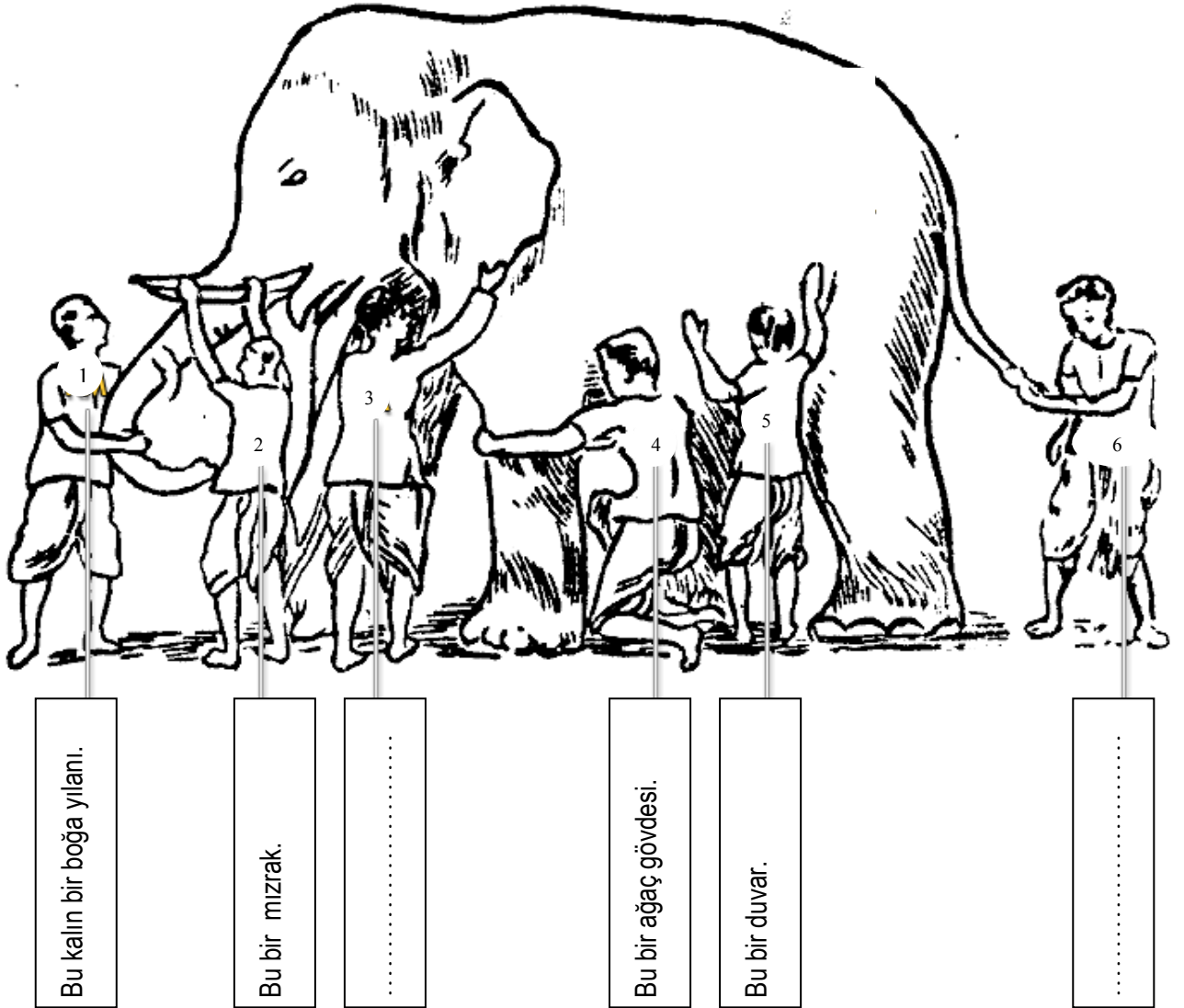
Ders : Düşünme Eğitimi
Sınıf : 7
Yaklaşık Süre : 40 dk.
Kazanımlar : Bilgi paylaşımının gerekliliğini değerlendirir.
Kaynaklar :

1- Lipman, Matthew Ve Sharp, Ann Margaret. (1986). *Wondering At The World Manual To Accompany Kio And Gus*. New York:University Press Of America.

2- http://www.louisrosenfeld.com/home/bloug_archive/000045.html (17 May 2007)

SÜREÇ

- 1.Öğrencilerle resmin yazılar dışındaki kısmı paylaşılır.
- 2.Öğrencilere resimdeki insanların ne yapmaya çalıştıkları sorulur.
- 3.Öğrencilere resmin tamamı gösterilerek insanlardan 4 tanesinin tahminleri okunur, 3 ve 6. kişilerin tahminleri sorulur.
- 4.Etkinliğe aşağıdaki sorular ile devam edilir.
  - a. Gözleri kapalı insanlar dokundukları şeyin bir fil olduğunu neden tahmin edememiştir?
  - b. Bu insanların doğru tahminde bulunabilmeleri için ne yapmaları gerekirdi?
  - c. Her durumda bilgiyi paylaşmak gereklidir? Bilginin paylaşılmasının gerekli olduğu ve olmadığı durumlara örnek veriniz. (Bu bölümde özellikle öğrencilerle bilimsel bir bilginin paylaşımı vurgulanmalıdır, arkadaşımıza ait bir sırrı paylaşma, ders notlarını paylaşma, sınav sırasında soruların doğru cevabını paylaşma gibi durumlar işlenmelidir).

Değerlendirme: Bu etkinlik aşağıda yer alan ölçüt örneklerini içeren dereceli puanlama anahtarı, derecelendirme ölçeği ya da kontrol listesi kullanılarak değerlendirilebilir. Aşağıdaki form örnek olarak sunulmuştur. Öğretmen tarafından yeniden yapılandırılabilir. Ayrıca form grubun ya da bireysel öğrencilerin değerlendirilmesinde kullanılabilir.

Kontrol Listesi Örneği

ÖLÇÜTLER	1 (Evet)	2 (Hayır)
1. Etkinliğe aktif şekilde katıldı.		
2. Çalışma kâğıdını doğru şekilde doldurdu.		
3. (Grup çalışması yaptırılmış ise) Grupla işbirliği yaptı.		
4.		
5.		

ELMALAR VE HAVUÇLAR

Ders	: Düşünme Eğitimi
Sınıf	: 7
Yaklaşık Süre	: 40 dk.
Kazanım	: Özne, nesne, olay ve olguları belirlediği/belirlenmiş ölçütlere göre sınıflandırır.
Araç-gereç	: Çalışma kâğıdı
Kaynak	: (A alıştırması) Lipman, Matthew and Ann Margeret Sharp Wondering at the World , University Pres of America, sf. 56.

SÜREÇ

1. A alıştırması öğrencilerde “bir ölçüte göre sınıflandırmaya” ilişkin hazırlık amaçlıdır. Bu amaçla alıştırmada verilen ölçütler dışında bir ölçüt oluşturmalarını isteyebilirsiniz. Bunu “illeri başka nasıl sınıflandırabiliriz?” sorusuyla yapabilirsiniz.
2. B alıştırmasında öğrencilerden verilen nesneleri gruplandırmalarını isteyin. Yaptıkları gruplandırmaları söyledikten sonra bu gruplandırmayı neye göre yaptıklarını sorabilirsiniz. Genel kabul gören bir ölçüte göre gruplama yapmaları veya yapmamaları beklenmemelidir.

A

İLLER	NÜFUS
Balıkesir	1 076 347
Bingöl	253 739
Bursa	2 125 140
Çanakkale	464 975
Edirne	402 606
Elazığ	569 616
Erzincan	316 841
Erzurum	937 389

Kaynak: DİE, 2000 Genel Nüfus Sayımı

Tablodaki illeri 2 gruba ayıralım. Birinci grup Balıkesir, Bursa, Çanakkale, Edirne ikinci grup Bingöl, Elazığ, Erzincan, Erzurum olsun. Bu sınıflamaya göre birinci gruptakiler Marmara Bölgesinde ikinci gruptakiler ise Doğu Anadolu Bölgesindedir.

İlleri aşağıdaki seçeneklere göre de sınıflandırabilirsin.

- a. B harfi ile başlayan iller,
- b. E harfi ile başlayan iller,
- c. Nüfusu 400 binden az olanlar,
- d. Nüfusu 400 binden fazla olanlar,

B

1. Elmalar, havuçlar, bezelyeler, taze fasulyeler, kavunlar, portakallar.
2. Kabanlar, kazaklar, botlar, pantolonlar, bluzlar, çoraplar.
3. Kayıklar, füzeler, kanolar, uçaklar, balonlar, yelkenliler, helikopterler, transatlantikler.
4. Irmaklar, göller, okyanuslar, denizler, dereler, göletler, koylar, körfezler.
5. Basketbol, briç, poker, futbol, voleybol, satranç.
6. Ananas, gül, meşe ağacı, şeftali, mor menekşe.
7. Şarap, soda, ekmek, kraker, limonata, su, biftek.
8. Radyolar, köprüler, tüneller, yollar, telgraf, televizyon, uçaklar.
9. Çaydanlıklar, bıçaklar, fiçiler, çatallar, tavalar, kaşıklar, kepçeler.

AMAÇ MI? ARAÇ MI?

Ders : Düşünme Eğitimi
Sınıf : 7
Yaklaşık Süre : 40 dk.
Kazanım : Amaç ve aracı ayırt eder (6. sınıf).
Amaca uygun araç belirler.

SÜREÇ

1. Aşağıdaki ifadeler öğrencilerle paylaşılır.
2. A,B ve C'deki ifadelerden hareketle öğrencilerin amaç ve aracın ne olduğunu tespit ederek, benzer örnekler sunmalarına olanak sağlanır. Cevaplar gerekçeleri ile birlikte sunulmalıdır.
3. D'de yer alan örnekten hareketle öğrencilerin aynı şeyin hem amaç hem de araç olabileceğini fark etmeleri sağlanır.
4. E'de ise verilen amaçlara uygun araçlar belirlenir. Cevaplar diğer öğrencilerin cevapları ile karşılaştırılır. Ayrıca benzer örneklerde sunulabilir.

İfadeler

A) Aşağıda verilen ifadelerde baba ve çocuğun amaçlarını ve araçlarını belirleyiniz.

Baba: Eğer seni öpmeme izin verirsen sana sürpriz bir hediye vereceğim.

Çocuk: Eğer bana sürpriz bir hediye verirsen beni öpmeme izin vereceğim.

B) Aşağıda verilen ifadelerde Elif ve Elif'in ağabeyinin amaçlarını ve araçlarını belirleyiniz.

Ağabey: Eğer yarın akşam sana İngilizcedeki düzensiz filler hakkında yardım etmemi istiyorsan, şimdi geometri ders ödevlerini bitirmeni istiyorum.

Elif: Bu gün geometri ödevlerimi bitiriyorum ama sen de bana İngilizcedeki düzensiz filler konusunda yardım edeceksin.

C) “Şişmanlık genini bulmak için fareler üzerinde deneyler yapan bilim insanları sonunda bu geni buldular.” İfadesin de geçen amaç ve aracın ne olduğunu belirleyiniz.

D) Aşağıdaki ifadeleri inceleyerek, cümlelerde geçen para kavramlarının amaç mı, araç mı olduğunu belirleyiniz.

1) Babam ve annem çalışarak aldıkları paralarla çok güzel bir araba aldılar.

2) Babam ve annem para kazanmak için günde 8 saat çalışmaktadırlar.

E) Aşağıdaki amaçlara uygun araçlar neler olabilir? Tahminlerinizi yazınız ve tartışınız.

Mutlu bir yaşam

İyi bir iş

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

PROBLEM Mİ?

Ders	: Düşünme Eğitimi
Sınıf	: 7
Yaklaşık Süre	: 40 dk.
Kazanım	: Bir durumun problem olup olmadığına karar verir. Bir durumun problem olup olmadığının kişilere göre değiştiğini fark eder.
Araç-gereç	: Karikatürler.
Kaynaklar	: 1) www.cs.brown.edu/~kupcu/eglen.html . 2) Cumhuriyet/25 Ocak 2004. 3) http://www.inceespri.com .

SÜREÇ

- 1) Öğrencilerin karikatürleri görmeleri için, karikatürler çoğaltılıp dağıtılır ya da yansıtıcı ile gösterilir.
- 2) Öğrencilere karikatürlerde gördükleri durumların bir problem olup olmadığına karar vermeleri için yeterli süre verilir.
- 3) Cevaplarına uygun olarak (Var-Yok) aşağıdaki sorular sorulur.
(**Var**) Kim/ kimler için neden problem? Neden?
(**Yok**) Kim/kimler için neden problem değil? Neden?
- 4) Her öğrencinin durumlara ilişkin görüşünü açıklamasına fırsat verilir.
- 5) Aynı durumu problem olarak gören ve görmeyen öğrencilerin fikirlerini gerekçelendirmelerine ve karşılaştırmalarına olanak tanınır.
- 6) Etkinlik sonunda öğrencilere neler kazandıkları sorulur ve cevaplar sınıfla paylaşılır.

KARİKATÜRLER

8.3) 8. Sınıf
Kazanımları ve Etkinlik
Örnekleri

KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
1. Düşünme ve düşünce arasındaki ilişkiyi açıklar.	Düşünceler Nereden Gelir?	
2. Kelimeleri anlam farklılıklarına göre gruplandırır.	Anlam Halkaları	Anlam farklılığı; ıslak-ıslak değil, gerçek-gerçek değil, açık-açık değil, yavaş-yavaş değil gibi olumlu-olumsuz iki kelime ile ilişkisi olan kelimelerle işlenmelidir. Bu kelimelerin gruplandırılması yapılırken verilen iki kelimeye anlam bakımından yakın, uzak ve belirsiz (yakınlık ve uzaklığın tayin edilemediği) olması dikkate alınmalıdır.
3. Doğruluk değerine sahip olan ifadelerle olmayan ifadeleri ayırt eder.		
4. Olgusal sorular ile olgusal olmayan soruları ayırt eder.		
5. Bilgi kaynaklarının güvenilirliğini sorgular.	Hangisi Güvenilir?	
6. Bilgi kaynağına ilişkin duygu ve düşüncelerinin eylemlerine etkisini sorgular.		
7. Kullandığı ölçütlerin kullanıldığı eylemlere uygunluğunu değerlendirir.		
8. Şartlar değiştiğinde önem ve öncelik sırasının değişip değişmediğini değerlendirir.		

KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
9. “Bütün” ve “bazı” ifadelerini doğru ve yerinde kullanır.		
10. Tümevarıma dayalı olarak genelleme yapar.		
11. Şartları göz önünde bulundurarak herhangi bir duruma ilişkin plan yapar.		
12. Verilen araçların hangi amaca dönük olabileceğini tespit eder.		
13. Problem durumlarına ilişkin çözümler üretir.		Problemlerle kastedilen matematik, fen vb. problemler olmayıp günlük yaşamla ilgili içeriklerdir.
14. Öneri geliştirip geliştirmeyeceği durumları değerlendirir.		
15. Bir karar vermeden önce gerekçeleri değerlendirir.		
16. Kendisinin veya diğer kişilerin eylemlerini nedenleri ve etkileri açısından değerlendirir.		

KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
17. Çevresindeki özne, nesne ve olaylar arasında sıra dışı bağlantılar kurulduğunda ortaya çıkabilecek sonuçları tahmin eder.		
18. Süreci etkileyen varsayımları değerlendirir.		
19. Her durumda tutarlılık aramanın gerekliliğini değerlendirir.		
20. Kural kavramını değerlendirir.	Kural Nedir?	Kavram sorgulama aşamasında birçok becerinin işe koşulması sağlanmalıdır.
21. Atatürk'ün düşünce ve eylemlerinde akıl ve bilimin yerini örnekleriyle açıklar.		

DÜŞÜNCELER NEREDEN GELİR?

Ders	: Düşünme Eğitimi
Sınıf	: 8
Yaklaşık Süre	: 40 dk.
Kazanım	: Düşünme ve düşünce arasındaki ilişkiyi açıklar.

SÜREÇ

A alıştırmasındaki sorular öğrenciler tarafından cevaplandırılır. B alıştırmasında düşünceler yazıldıktan sonra sorular ile devam edilir. C alıştırmasında sorular yardımıyla sınıfın bir soruşturma topluluğuna dönüştürülmesi önerilir.

A

Sorular

1. Düşünce nedir?
2. Bir yıl önce bu zamanlarda ne düşündüğünü hatırlıyor musun?
3. Hayatında hatırlayabildiğin ilk düşünce nedir?
4. Mutsuz olduğunda düşüncelerin mutsuz mudur?
5. Şu an düşünmeni tamamen durdurabilir misin?

B

Sınıfı 8 kişilik gruplara bölerek halka şeklinde oturtun. İşaretinizle öğrenciler gözlerini kapatırlar, bir dakika sonra işaretinizle gözlerini açarlar. Bir öğrenci “.....” der. Herkes kendi düşüncesini söyler. Diğer grup şu şekilde tahtaya yazar.

Düşünceler	Düşüncelerin Kaynağı
Köfte ekmek	Karnım acıktı.
Futbol	Otmaktan sıkıldım.
Ayşe ne tatlı.	Ayşe
Güneş	Güneş
Paraşütle atlamak.	Merak

Sorular

1. Grupta bazı düşünceler aynı olabilir mi? Nasıl?
2. Grupta bazı kaynaklar aynı olabilir mi? Nasıl?

C

1. Düşünceleriniz nereden gelir?
2. Düşüncelerin kaynağı kafamız mıdır?
3. İnsanlar düşünmeyi nasıl öğrenir?
4. Düşünceler gerçek midir?
5. Her zaman mı, zaman zaman mı düşünüyoruz?
6. Bir kişi veya bir şey olmadan düşünebilir miyiz?
7. Fikir sahibi olmadan düşünebilir miyiz?

ANLAM HALKALARI

Ders	: Düşünme Eğitimi
Sınıf	: 8
Yaklaşık Süre	: 40 dk.
Kazanım	: Kelimeleri anlam farklılıklarına göre gruplandırır.
Araç-gereç	: Çalışma kâğıdı.

SÜREÇ

1. Çalışma kâğıtlarında “Islak - Islak değil.”, “Gerçek - Gerçek değil.”, “Yavaş - Yavaş değil.” ve “Açık - Açık değil.” ifadelerinin her biri ile ilgili kelimelerin anlam farklılıklarını işleyen alıştırmalar bulunmaktadır. Ders işlenişi sırasında uygun görülen çalışma kâğıdı seçilir ve öğrencilere dağıtılır.
2. Alıştırmalarda yer alan kelimeler, halkaların içinde yer alan temel kelimeyle ilgisine göre uygun görülen halkaya yerleştirilir.
3. Kelimeler ve halkalar tahtaya yazılarak, etkinlik sınıfla da yapılabilir.

ANLAM HALKALARI

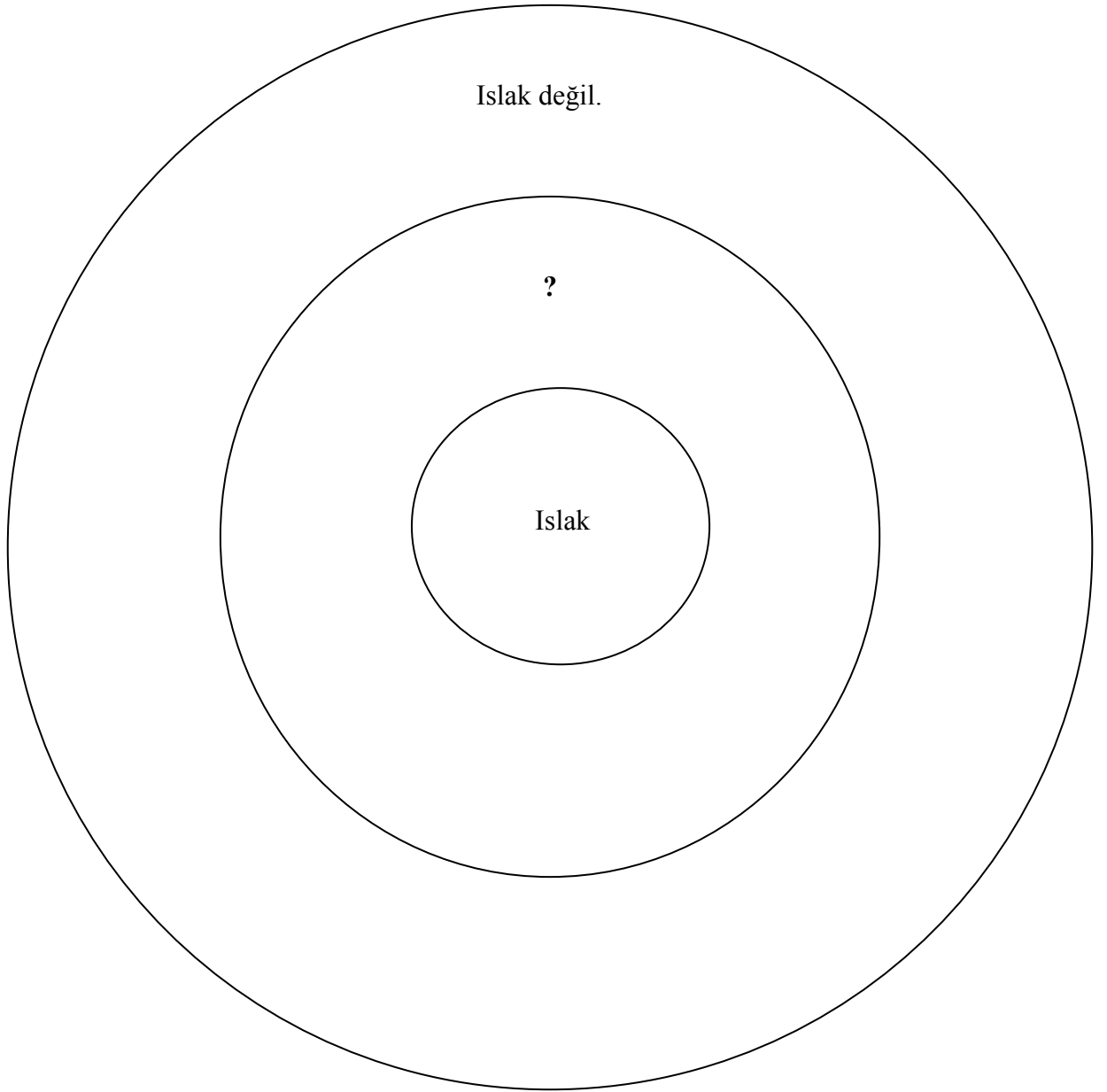
Aşağıda “Islak” ve “Islak değil.” ifadeleri ile ilgili kelimeler bulunmaktadır. Bu kelimeleri halkaların içine ıslak ve ıslak değil durumlarını dikkate alarak yerleştirir misin?

kuru
nemli
nem
rutubetli
ıpslak

çorak
sıvı
rutubet
sulak
iliklerine kadar ıslanmış

kıraç
yaş
buğulu
sucuk gibi ıslanmış

kavruk
puslu
yağmurlu
sırılsıklam

ANLAM HALKALARI

Aşağıda “Gerçek” ve “Gerçek değil.” ifadeleri ile ilgili kelimeler bulunmaktadır. Bu kelimeleri halkaların içine gerçek ve gerçek değil durumlarını dikkate alarak yerleştirir misin?

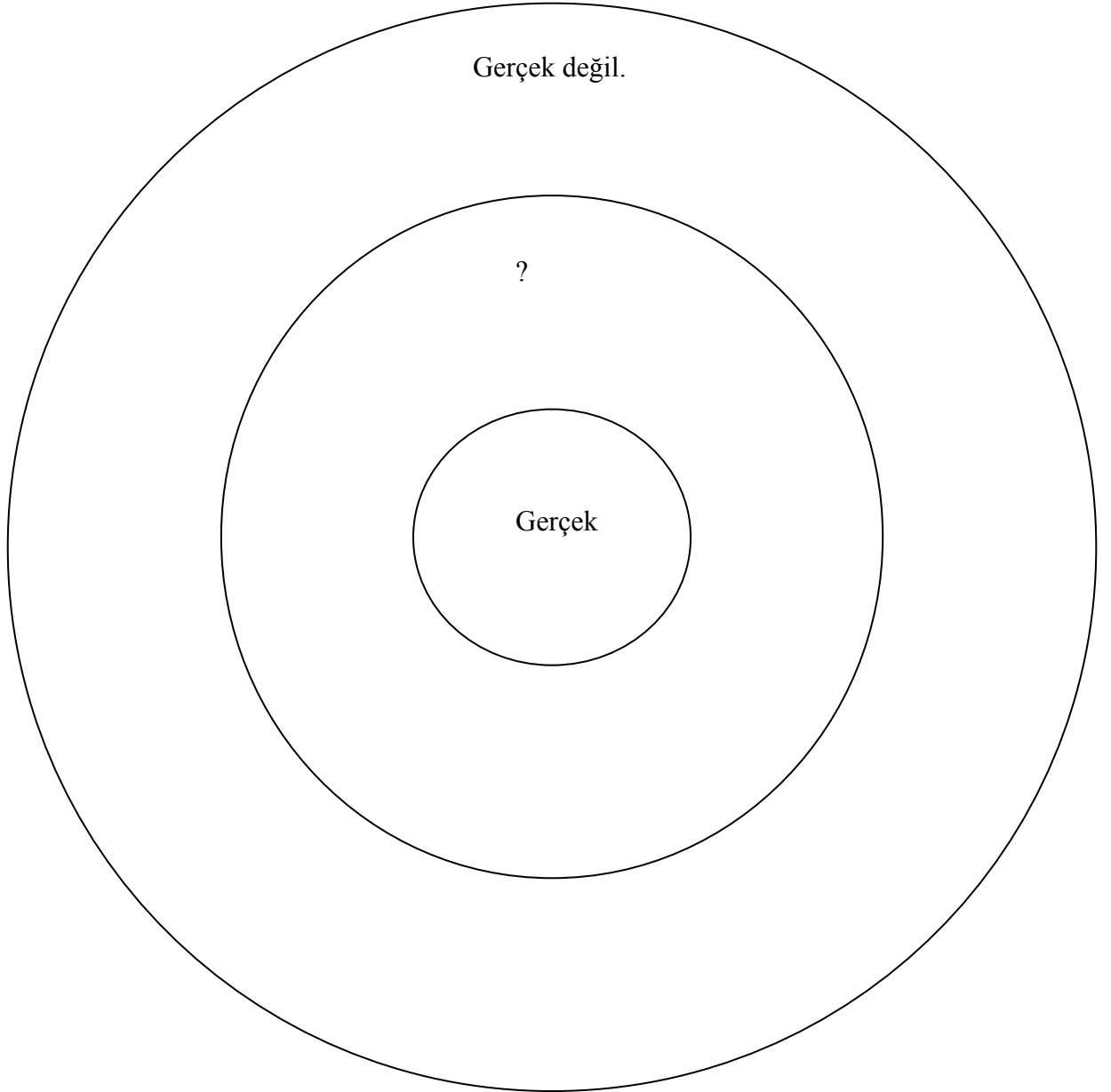
sahici
akla uygun
taklit
mantıksız

soyut
sahte
yapmacık
orijinal

hakiki
mantıklı
hayali
suni

somut
akıl almaz
akıl dışı
yapay

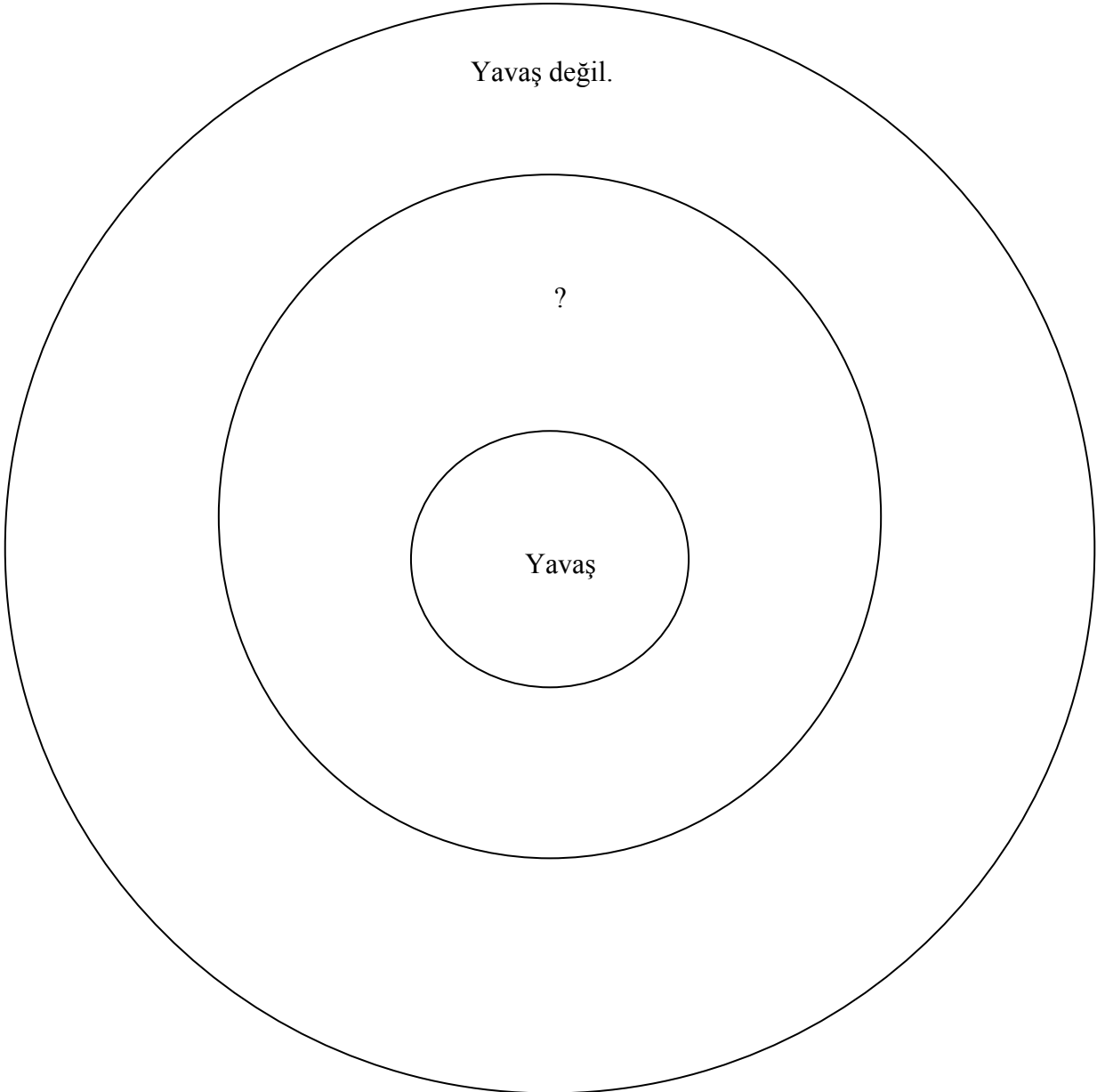
mantık dışı

ANLAM HALKALARI

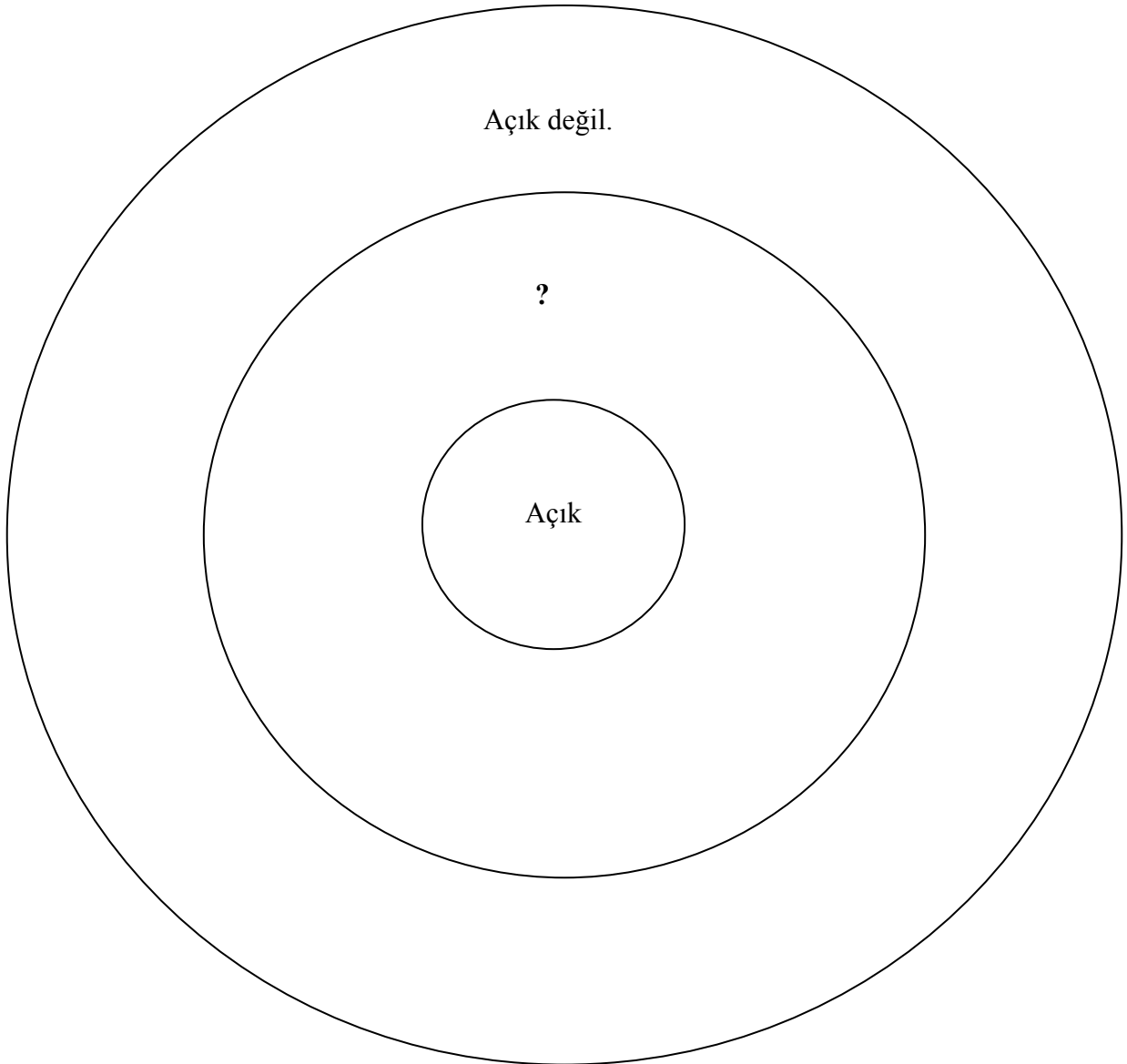
Aşağıda “Yavaş” ve “Yavaş değil.” ifadeleri ile ilgili kelimeler bulunmaktadır. Bu kelimeleri halkaların içine yavaş ve yavaş değil durumlarını dikkate alarak yerleştirir misin?

sakin	durgun	fışek gibi	kımıldısız	ağır aksak	acele
şimşek gibi	donuk	dura kalka	ağırkanlı	hızlı	acil
acelesiz	sabit	ağır	çırpıntılı	telaşlı	ok hızıyla
ağırdan alan	telaşsız	şipşak	çabuk	canlı	hemen
sallantılı	oyalanan	hareketsiz	işlek	tez	yıldırım hızıyla
derhal	süratli	çevik	seri	pek çabuk	kaplumbağa gibi sürünen
rüzgâr gibi					

Aşağıda “Açık” ve “Açık değil.” ifadeleri ile ilgili kelimeler bulunmaktadır. Bu kelimeleri halkaların içine açık ve açık değil durumlarını dikkate alarak yerleştirir misin?

açık seçik	yalın	basit	sade	belirli
kasvetli	loş	belirsiz	yarı saydam	esrarengiz
yoğun	düzensiz	dolaşık	çapraşık	allak bullak
kesin	karişik	silik	belli belirsiz	hayal meyal
karaltı	donuk	bulanık	soluk	belirsiz
sisli	dumanlı	puslu	belli	tam olarak
cam gibi	anlaşılır	saydam	şeffaf	esrarlı
berrak	gizli kapaklı	parlak	net	temiz
duru	kuşkusuz	apaçık	aydınlık	gizemli
karişik olmayan	besbelli	kesin olarak		

HANGİSİ GÜVENİLİR?

Ders : Düşünme Eğitimi
Sınıf : 8
Yaklaşık süre : 40 dk.
Kazanım : Bilgi kaynaklarının güvenilirliğini sorgular.

SÜREÇ

1. Öğrencilere “birbiri ile çelişen iki haber” ya da “yapılan incelemeler sonunda doğru olmadığı anlaşılan bir haber” sınıf ortamına getirilir. Bu haberler tartışılarak derse giriş yapılabilir.
2. Öğrencilere etkinliğin A ve B bölümlerinde bilgi kaynağının adları birinci sütuna, ikinci sütuna ise gerekçeleri yazılır.
3. Daha sonra verilen cevapların paylaşarak tartışılmasına olanak sağlanır.
4. Öğrencilerle etkinliğin C bölümünde kaynak ismi yazmaksızın bütün sınıfça üzerinde uzlaşılan güvenilirlik ölçütü oluşturulmaya çalışılır.

A

En fazla güvendiğim bilgi kaynağının adı	Gerekçesi
Kişi:	
Arkadaş:	
Gazete:	
Dergi:	
TV:	
İnternet Sitesi:	
Kitap:	

B

En az güvendiğim bilgi kaynağının adı	Gerekçesi
Kişi:	
Arkadaş:	
Gazete:	
Dergi:	
TV:	
İnternet Sitesi:	
Kitap:	

1. A ve B tablosundaki kaynaklar herkeste ortak mı?
2. Yukarıdaki kaynaklar herkeste ortak değilse hangisine güvenilir diyebiliriz?
3. Güvenilir bir bilgi kaynağı hangi özelliklere sahip olmalıdır?

C

Güvenilir bir bilgi kaynağı	Güvenilirlik Kriteri (Ölçütü)
Kişi	
Arkadaş	
Gazete	
Dergi	
TV	
İnternet Sitesi	
Kitap	

KURAL NEDİR?

Ders	: Düşünme Eğitimi
Sınıf	: 8
Yaklaşık Süre	: 40 dk.
Kazanım	: Kural kavramını değerlendirir.
Kaynak	: (C alıştırmasının tamamı ve A alıştırmasının 7, 8 ve 9. maddeleri) Lipman and Sharp, Looking for Meaning, 1980, USA, sf.234.

SÜRECİ

Aşağıda yer alan A ve B alıştırmalarından seçtiğinizle başlayabilirsiniz. A alıştırmasıyla sınıfı bir soruşturma topluluğuna dönüştürmeniz önerilir. B alıştırmasını çalışma kâğıdı olarak dağıtabilir veya sözlü olarak sınıfa yöneltebilirsiniz, öğrenciler kendi gerekçelerini ifade etmelidir. Maddelerle ilgili sırasıyla görüş alabileceğiniz gibi her öğrencinin seçtiği maddeyi konuşmasına da izin verebilirsiniz. Devamında C alıştırması ile öğrencilerin görüşlerini alabilirsiniz.

A

1. Kural nedir?
2. İnsan kendi kendine kural koyar mı?
3. Genellikle başkalarının koyduğu kurallara mı uyarız?
4. Kurallar her zaman insanların yararına mıdır?
5. Kimse kurallara uymazsa ne olur?
6. Çocuklar kural icat edebilirler mi?
7. Grip olduğumuzda hapşırmaımıza karşı bir kural olabilir mi?
8. Nefes almak için bir kurala ihtiyaç duyar mıyız?
9. Kahvaltı yapmamıza karşı neden bir kural yok?

B

Aşağıdaki durumlara katılıyor musun? Katılıyorsan veya katılmıyorsan nedenini söyler misin?

1. Bir kurala her zaman uyulmalıdır.
2. Kurallara, bize mantıklı geldiğinde, uyulmalıdır.
3. Hayvanların yaşamında kurallar yoktur.
4. Kurallar zamanla değişebilir.
5. Kuralları değiştiren zaman değil şartlardır.
6. Tüm aileler aynı kurallara sahiptir.
7. Her kuralın iyi bir sebebi vardır.

C

Kurallara Uyulmadığı Zamanlar Olabilir mi?

1. Ali şiddetli bir baş ağrısı ile uyandı. Okula gitmeli mi?
2. Ayşe'nin yatma saati 21.00 fakat en sevdiği film filmi saat 19.30-21.30 arasında. Ayşe 21.30 dan sonra yatabilir mi?
3. Aylin rejim yapıyor. Doğum gününde bir dilim yaş pasta yiyebilir mi?
4. Aydın Bey boş bir otoyolda araba kullanıyor. Hız sınırını 20 km aşabilir mi?
5. Komşumuzun bir erkek bebeği oldu. Bebeğin odasını pembeye boyayabilir mi?
6. Bir boyama kitabında çizgileri de boyayabilir misin?
7. Adını farklı bir yolla heceleylebilir misin?
8. Futbol 12 kişilik bir takımla oynanabilir mi?

9) Kaynaklar

- Açıkgöz, K. Ü. (2003), **Etkili Öğrenme ve Öğretme**, Eğitim Dünyası Yayınları, İzmir.
- Adair, J. (2000), **Karar Verme ve Problem Çözme**, (Çev. Nurdan Kalaycı; Edt., M. Tarık Atay), Gazi Kitabevi, Ankara.
- Airasian, P. W. (2001). **Classroom Assessment: Concepts and Applications** (4th ed.). McGraw-Hill, Boston.
- Ames, C. & Archer, J. (1988). **Achievement Goals in The Classroom: Students' Learning Strategies and Motivation Processes**. *Journal of Educational Psychology*, 80, 260-267.
- Anderson, L. W., & Krathwohl, D. R. (Eds.). (2001). **A Taxonomy for Learning, Teaching, and Assessing: A Revision of Bloom's Taxonomy of Educational Objectives**. Longman, New York.
- Bacanlı, H. (1999), **Duyuşsal Davranış Eğitimi**, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Bacanlı, H. (2000), **Gelişim ve Öğrenme**, Nobel Yayınları (3. baskı), Ankara.
- Bentley, T. (1999), **Yaratıcılık**, Hayat Yayıncılık, İstanbul.
- Berk, R.A. (2000). **Does Humor in Course Tests Reduce Anxiety and Improve Performance?** *College Teaching*, 48, 151-158.
- Blatner, A. (1991). **Role Dynamics: A Comprehensive Theory of Psychology**. *Journal of Group Psychotherapy, Psychodrama & Sociometry*, 44 (1), 33 – 40.
- Bloom, B. S., Englehart, M. D., Furst, E. J., Hill, W. H., & Krathwohl, D. R. (1956). **Taxonomy of Educational Objectives. The Classification of Educational Goals: Handbook I. Cognitive domain**. David McKay, New York.
- Boydak, H. A. (2001), **Öğrenme Stilleri**, Beyaz Yayınları, İstanbul.
- Bozdoğan, Z. (2003), **Okulda Rehberlik Uygulamaları ve Yaratıcı Drama**, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Bransford, J. D., & Vye, N. (1989). A perspective on cognitive research and its implications for instruction. In L.B. Resnick & L.E. Klopfer (Eds.), **Toward The Thinking Curriculum: Current Cognitive Research** (1989 Yearbook of the Association for Supervision and Curriculum Development). Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.

- Burke, K. (1993). **The Mindful School: How to Assess Thoughtful Outcomes.** Palatine, Illinois: IRI/Skylight Publishing, Inc. Pgs. 117-126.
- Bushweller, K. (1997). **Teaching to The Test.** *The American School Board Journal*, September, 20-25.
- Cevizci, A. (1996), **Felsefe Sözlüğü**, Ekin Yayınları, Ankara.
- Costa, A. L. (2001) **Developing Minds: A Resource Book for Teaching Thinking-** Third Edition, ASCD, USA .
- Cüceloğlu, D. (1991), **İnsan ve Davranışı: Psikolojinin Temel Kavramları**, Remzi Kitabevi (3. Baskı), İstanbul.
- Cüceloğlu, D. (1997), **İyi Düşün Doğru Karar Ver**, Sistem Yay. (20. Baskı), İstanbul.
- Çotuksöken, B. (2000), **Felsefi Söylem Nedir?** İnkılâp Yayınları, İstanbul.
- Çotuksöken, B. (2002), **Radyoda Felsefe**, İnkılâp Yayınları, İstanbul.
- De Bono, E. (2004), **Altı Şapkalı Düşünme Tekniği**, Remzi Kitabevi (4. Baskı), İstanbul.
- Direk, N. (2002), **Küçük Prens Üzerine Düşünmek**, Pan Yayıncılık, İstanbul.
- Direk, N. (2006), **Filozof Çocuk**, Pan Yayıncılık, İstanbul.
- Dunning, D., Johnson, K., Ehrlinger, J., & Kruger, J. (2003). **Why People Fail to Recognize Their Own Incompetence.** *Current Directions in Psychological Science*, 12, 83-87.
- Doğanay, A.; Kara, Z. (Nisan 1995), **Düşünmenin Boyutları**, Çukurova Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt:1, Sayı:11, ss25-38.
- Doğanay, A; Karip, E. (Edt.) (2006), **Öğretimde Planlama ve Değerlendirme**, PegemA Yay., Ankara.
- Douglass, N. H. (2001), **Saygı ve Sorumluluk Eğitiminde Yeni Yaklaşımlar**, (Çev: Özgür Yurttutan, Yener Özden), Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Erden, M.; Akman, Y. (1996), **Eğitim Psikolojisi: Gelişim-Öğrenme-Öğretme**, Arkadaş Yayınları, 3. Baskı, Ankara.
- Fisher, R. (1996,) **Stories for Thinking**, Published by Nash Pollock, UK.
- Fisher, R. (2005), **Teaching Children to Think** (2nd ed), Nelson Thornes, UK.
- Fisher, R. (2005), **Teaching Children to Learn** (2nd ed), Nelson Thornes, UK.

- Forman, G., & Kushner, D. (1977). **The Child's Construction of Knowledge**. Belmont, CA: Wadworth Co.
- Gelen, İ. (Mayıs, 2002). **Düşünme ve Öğrenme Sürecinde Bilişsel Farkındalığın Yeri**, Uluslararası Katılımlı 2000'li Yıllarda I. Öğrenme ve Öğretme Sempozyumu Bildirisi, Marmara Üniv. Atatürk Eğit. Fak., İstanbul.
- Gelen, İ. (2003), **Bilişsel Farkındalık Stratejilerinin Türkçe Dersine İlişkin Tutum, Okuduğunu Anlama ve Kalıcılığa Etkisi**, ÇÜ, Sos. Bil. Enst. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Adana.
- Giritli, İ. (1980). **Kemalist Devrim ve İdeolojisi**. İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Gürkaynak, İ. ve Diğ. (2003). **Eleştirel Düşünme**, Eğitim Reformu Girişimi, İstanbul
- Haladyna, T. M., Downing, S. M., & Rodriguez, M. C. (2002). **A Review of Multiple-Choice Item-Writing Guidelines for Classroom Assessment**. *Applied Measurement in Education*, 15, 309-334.
- Hart, D. (1994). **Authentic Assessment: A Handbook for Educators from The Assessment Bookshelf Series**. NY: Addison-Wesley Publishing Co. Pg. 66.
- İpşiroğlu, Z. (1989) **Düşünmeyi Öğrenme ve Öğretme**, Afa Yayıncılık, İstanbul.
- Kazancı, O. (1989), **Eğitimde Eleştirel Düşünme ve Öğretimi**, Kazancı Hukuk Yayınları, No:7, Ankara.
- Knox, A. B. (1987), **Developing Critical Thinking**, Jossey- Bass Pub., San Francisco, USA.
- Kurktan, A. (2000), **Türk Milletinin Manevi Değerleri**, Milli Eğitim Basımevi, Eğitim Dizisi:39, İstanbul.
- Küçükahmet, L. (1997), **Eğitim Programları ve Öğretim**, Gazi Kitabevi, Ankara
- Lipman, M. ve Sharp, A., M. (1980), **Social Inquiry**, Universal Diversified Services, Inc., USA.
- Lipman, M. ve Sharp, A., M. (1984), **Looking for Meaning**, Institute for the Advancement of Philosophy for Children, Universal Diversified Services, Inc., USA
- Lipman, M. ve Sharp, A., M. (1985), **Ethical Inquiry**, Universal Diversified Services, Inc., USA.
- Lipman, M. ve Sharp, A., M. (1986). **Wondering at the World**, Universal Diversified Services, Inc., USA.

- Lipman, M. ve Sharp, A., M. (2003). **Thinking in Education**, Cambridge University Press.,UK.
- Manning, B. H; Payne, B. D. (1996), **Self-Talk for Teacher and Students: Metacognitive Strategies for Personal and Classroom Use**, Allyn & Bacon Pub., USA.
- Marzano, R. J.; Arredondo, D. E. (1986), **Tactics for Thinking**, ASCD Pub., Alexandria, USA.
- Marzano, R. J.; Brandt, R. S.; Hughes, C. S.; Jones, B. F.; Presseisen, B. Z.; Rankin, S. C. and Suhor, C. (1988), **Dimension of Thinking: A Framework for Curriculum and Instruction**, ASCD Publication, Alexandria, USA.
- McMorris, R. F., Boothroyd, R. A., & Pietrangelo, D. J. (1997). **Humor in Educational Testing: A Review And Discussion**. *Applied Measurement in Education*, 10, 269-297.
- Mengüşoğlu, T. (2003), **Felsefeye Giriş**. Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Meyer, C. A. (1992). **What's The Difference Between Authentic and Performance Assessment?** *Educational Leadership*, 49, 39-40.
- Morgan, C.T. (1991), **Psikolojiye Giriş**, (Çev. Arıcı ve ark.), Hacettepe Üniv. Psikoloji Bölümü Yayınları No:1, Ankara.
- Murphy, N. (1994). **Authentic Assessment for the Learning Cycle Model in Schafer, L (ed.) (1994). Columbus Ohio: ERIC Clearinghouse for Science, Mathematics, and Environmental Education. Pgs. 18-20.**
- Murphy, N. Cowan, M., and Cantrell, D. (1993). **Authentic Assessment in Environmental Education**. Unpublished paper presented at the 1993 Conference of the North American Association of Environmental Education. Pgs. 27-32.
- Nightingale, P. et al (1996). **Assessing Learning in Universities, Kensington, New South Wales: University of New South Wales Pres.**
- Öncül, R. (2000), **Eğitim ve Eğitim Bilimleri Sözlüğü: Sözlük Dizisi**, MEB Yayınları, Bilim ve Kültür Eserleri Dizisi:1220, İstanbul.
- Özden, Y. (1997), **Öğrenme ve Öğretme, Yaratıcılığı Geliştirme, Düşünmeyi Öğrenme, Öğrenme Biçemleri**, Pegem Yay., Ankara.
- Özden, Y. (2002), **Kendini Keşfet Tanı Geliştir Gerçekleştir**, PegemA Yay., Ankara.

- Özkalp, E. (Edt.) (1994), **Davranış Bilimlerine Giriş (II. Fasikül)**, Anadolu Üniv. Yay. No: 173, Eskişehir.
- Saban, A. (2000), **Öğrenme Öğretme Süreci, Yeni Teori ve Yaklaşımlar**, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Selçuk, Z. (1994), **Eğitim Psikolojisi**, Atlas Kitabevi (5. Basım), Ankara.
- Senemoğlu, N. (2001), **Gelişim, Öğrenme ve Öğretim**, Gazi Kitabevi (3. Basım), Ankara.
- Şahinel, S. (2002), **Eleştirel Düşünme**, PegemA Yay., Ankara.
- Stiggins, R. J. (1987). **The Design and Development of Performance Assessments**. *Educational Measurement: Issues and Practice*, 6, 33-42.
- Türk Dil Kurumu (2005), **Türkçe Sözlük**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Türk Dil Kurumu (2005), **Yazım Kılavuzu**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Üstündağ, T. (2003), **Yaratıcılığa Yolculuk**, PegemA Yay. (2. Baskı), Ankara.
- Ünver, G. (2003), **Yansıtıcı Düşünme**, PegemA Yay., Ankara.
- Wiggins, G. P., & McTighe, J. (2006). **Examining The Teaching Life**. *Educational Leadership*, 63, 26-29.
- Wispe L. (1987). “**History of the Concept of Empathy**”, in N. Einsenberg & J. Strayer (eds). *Empathy and Its Development*. Cambridge University Press, 17 – 37.
- Wittrock, M. C. (1991). **Testing and Recent Research in Cognition**. In M.C. Wittrock & E.L. Baker (Eds.), *Testing and cognition*. Englewood Cliffs: NJ: Prentice-Hall.
- Worthen, B. R., White, K. R., Fan, X., & Sudweeks, R. R. (1999). **Measurement And Assessment in Schools**. Longman, New York.
- Yavuz, K. E. (2005), **Yeniden Yapılanan Sınıflar İçin Aktif Öğrenme Yöntemleri**, Ceceli Yay. Eğitim Dizisi-9, Ankara.
- Yavuzer, H. (2000), **Eğitim ve Gelişim Özellikleriyle Okul Çağı Çocuğu**, Remzi Kitabevi (5. Basım), İstanbul.

Yaralanılan Web siteleri

- <http://www.mciunix.mciu.k12.pa.us> (18.10. 2006).
- http://www.saskschools.ca/~aboriginal_res/evaluation/gpactrub.htm (06.04.2007).
- <http://www.parkview.ps.yrdsb.edu.on.ca/Rubrics.html> (06.04.2007).
- <http://www.nipissingu.ca/education/barbo/misc/> (06.04.2007).